

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет географії, туризму та історії
Кафедра туризму та економіки

«Допущено до захисту»

В.о. завідувача кафедри

_____ О.А. Матіщук

Реєстраційний № _____

«__» _____ 2022 р.

«__» _____ 2022 р.

РОЗРОБКА АВТОТУРІВ УКРАЇНОЮ

Кваліфікаційна робота студентки
групи ТУР-18

ступеня вищої освіти: бакалавр

спеціальності: 242 Туризм

Тютіної Тетяни Сергіївни

Керівник:

кандидат географічних наук, доцент

Шиян Дарья Валеріївна

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ДЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ДЕК _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

_____

(підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АВТОТУРИЗМУ	6
1.1. Історичний аспект розвитку автотуризму.....	6
1.2. Визначення, форми та класифікація автотурів.....	10
1.3. Основні автотуристичні напрямки у Світі та Україні	16
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ АВТОТУРІВ В УКРАЇНІ	20
2.1. Особливості організації автотурів	20
2.2. Переваги та недоліки автотуризму в Україні	27
2.3. Розробка авторського автотуру Україною	31
РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ВЛАСНО РОЗРОБЛЕНОГО АВТОТУРУ УКРАЇНОЮ	43
3.1. Розрахунок кошторису витрат та собівартість розробленого автотуру «Вояж з українським відтінком»	43
3.2. Аналіз шляхів зниження витрат собівартості автотуру «Вояж з українським відтінком»	53
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність теми. В останні роки у зв'язку з веденням карантинних впроваджень через коронавірусну хворобу COVID-19, виникли обмеження в міжнародному переміщенні туристів, були призупинені транспортні перевезення, спостерігався занепад туристичної індустрії.

Перспективним видом туризму стає внутрішній туризм, а оптимальним транспортом – власне авто. Автомобіль забезпечує свободу переміщення, швидкість пересування, дає можливість пізнати свою та інші країни, робити подорож більш змістовною, різноманітною, насиченою враженнями. Саме це і спонукає людей користуватися транспортом для подорожей та відпочинку, а територія України має потужний потенціал для розвитку автотуризму.

Автотуризм досить новий напрямок в Україні й займає окрему нішу на туристичному ринку, тому потрібно його повною мірою використовувати. Дуже мало туристичних підприємств займається розробкою та реалізацією автотурів, розвитку автотуризму приділяється недостатньо уваги, даний напрямок є маловивченим, але перспективним. Все вищевказане обумовлює актуальність вибору і дослідження теми кваліфікаційної роботи «Розробка автотурів Україною».

Аналіз попередніх досліджень. Автотуризм досліджувався та освітлювався у наукових розробках вітчизняних та зарубіжних учених у сфері історії, географії, туризмознавства, серед яких можна відзначити: Л.М. Устименко, О.О. Фастовець, М.П. Кляпа, Ф.Ф. Шандора, А. Волошановського, М.П. Мальську та В.В. Худо, В.А. Смолія, Н. Будянську, І.Г. Смирнова, Мері Беліс, Клода Левей-Нізероля, Андре Трімбаха, Дена МакКенел та інших науковців.

Мета наукової роботи – розробка автотуру Україною на основі комплексного аналізу специфічних особливостей організації автотуризму.

Завдання:

- дослідити історію та передумови розвитку автотуризму;

- визначити сутність та зміст поняття «автотуризму», форми та класифікацію автотурів;
- здійснити аналіз основних автотуристичних напрямків у Світі та Україні;
- виділити особливості організації автотурів, їх переваги та недоліки;
- розробити авторський автотур «Вояж з українським відтінком» з м. Кривий Ріг в межах Дніпропетровської, Кіровоградської та Черкаської областей;
- розрахувати кошторис витрат та собівартість розробленого автотуру «Вояж з українським відтінком»;
- визначити шляхи зниження витрат собівартості розробленого автотуру.

Об’єкт дослідження – автомобільні тури.

Предмет дослідження – особливості організації автотурів, сучасний стан та перспективи розвитку автотуризму в Україні.

Методи дослідження обрані з урахуванням поставленої мети й завдань дослідження, його об’єкта та предмета. Методологічне підґрунтя наукової роботи склали філософські, загальнонаукові методи пізнання.

У даній кваліфікаційній роботі використовувалися наступні методи: історичний (аналіз історії виникнення автотуризму); теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення використані для визначення поняття «автотуризм»); формально-логічні методи та способи обробки інформації.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження можуть бути використані у науково-дослідній роботі при проведенні подальших досліджень особливостей організації автотурів Україною, а також у навчальному процесі – в ході викладання студентам закладів вищої освіти за спеціальністю «Туризм» дисциплін «Організація туристичних подорожей», «Спеціалізований туризм», «Організація екскурсійної діяльності» тощо.

Апробація. Результати дослідження подано в статті «Автотуризм як один із перспективних напрямків туризму в Україні», робота прийнята до публікації в матеріалах VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України».

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (57 найменувань), 6 таблиць 4 рисунків та 4 додатків. Основний зміст викладено на 79 сторінках.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АВТОТУРИЗМУ

1.1. Історичний аспект розвитку автотуризму

Історія розвитку суспільства неподільно пов'язана з історією розвитку транспорту. Найбільш зручним і комфортабельним є автомобільний транспорт, але він не відразу став таким, до якого ми звикли, яким ми його знаємо та користуємося: елегантний, зручний, потужний.

У Стародавньому Китаї, Персії, Римській імперії було збудовано велику кількість мощених доріг для торгівлі та військових цілей. Перші дороги з'явилися ще в II-VI ст. до н.е.: «Дорога пахоців» (II ст. до н.е.), «Великий колісний шлях» (III ст. до н.е.), «Великий шовковий шлях» (II ст. до н.е.), частина якого використовувалась як «Дорога пілігримів» в III-VI ст. до н.е., близько 100 тисяч кілометрів доріг побудувала Римська імперія («Аппієва дорога», «Соляна дорога», Аврелієва, Фламінієва, Аквітанська) тощо [53].

З появою колеса (середина IV ст. до н.е.) з'являються і нові транспортні засоби – чотириколісні візки, екіпажі, запряжені кіньми, волами чи верблюдами. В XV столітті з'являються саморушні (розважальні або військові) екіпажі. Наприкінці XVIII століття з'являються перші паросилові машини, що перевозили людей [5].

В наступні десятиліття розвиток автомобіля набуває значних масштабів, удосконалюється його зовнішній вигляд та внутрішні характеристики, створено новий двигун внутрішнього згорання, що характеризується високою економічністю та швидкістю, з'являються широкі можливості для розвитку автотранспорту.

У 1885 р. німецькі винахідники Готтліб Даймлер та Карл Бенц створили та запатентували перший високошвидкісний двигун внутрішнього згорання та сконструювали карбюратор, що зробив можливим використання бензину у якості палива, а з часом, почали виробництво перших саморушних екіпажів з бензиновими двигунами [2].

Першу довготривалу поїздку на 194 км від Мангайма до Пфдорца і назад, було здійснено Бертою Бенц у серпні 1888 року, тим самим довівши, що винахід цілком може бути використаний як у повсякденному житті, так і на дальніх відстанях, а сама подорож була представлена як перший пройдений автомобільний маршрут [6, 39].

Значний внесок у розвиток автомобілебудування здійснив американський винахідник і промисловець Генрі Форд. З лозунгом «автомобіль для всіх», в 1913 році на заводі Форда вперше у світі було створено конвеєрне виробництво, а вже у 1914 р. із заводського конвеєра кожні 24 секунди сходило по одному автомобілю. Це дозволило до 1929 р. кожному п'ятому американцю мати власний автомобіль [23, с. 79].

На початку ХХ століття подорожі на автомобілях набувають найбільшої популярності в США і отримують назву «автотуризм». В 1903 році була здійснена перша північноамериканська трансконтинентальна подорож на автомобілі. Вона була розроблена та втілена в життя Х. Нельсоном Джексонем і Сьюоллом К. Крокером на автомобілі Winton Touring. Маршрут подорожі починався у Сан-Франциско, тривав 63 дні та завершувався у Нью-Йорку [8].

У 1909 році була здійснена перша поїздка жінкою за кермом. Еліс Гайлер Ремсі розпочала свою подорож з Нью-Йоркського Мангеттена, а завершила у штаті Каліфорнія [8].

Збільшення та популярність автомобільних поїздок дало поштовх для розвитку придорожньої інфраструктури: придорожніх заправних станцій, недорогих автоготелів, мотелів, магазинчиків та невеликих дорожніх ресторанів. Перший у світі мотель Milestone Mo-Tel відкрився в 1925 році між Сан-Франциско і Лос-Анджелесом [17].

Сучасна американська подорож почала формуватися наприкінці 1930-х і в 1940-х роках, започаткувавши епоху «нації, яка рухається». Люди їздили на спеціальні автозаходи, автоперегони чи карнавали, подорожували, відвідували цікаві туристичні місця та об'єкти. Серед популярних пам'яток були луна-парки та парки розваг у Денвері та Коні-Айленді, національні парки

Сллоустоун і Гранд-Каньйон, знак Голлівуду та Музей сучасного мистецтва в Нью-Йорку.

У 1926 році у Сполучених штатах було побудовано всесвітньо відому автомагістраль US Route 66, в 1930-х і 1940-х роках по всій країні були прокладені дороги, а маршрут «66» став класикою трансконтинентальної подорожі. Пізніше були збудовані ще декілька відомих маршрутів – Route 1 US і Route 101 US [22].

Французький дослідник Клод Левей-Нізероль в 1938 році в своїй праці «Туризм в сучасній економіці» ввів та охарактеризував феномен «транснаціональної мобільності», пояснюючи його масовим поширенням автомобілів та розвитком міжнародного автотранспортного туризму в Європі [14, с. 77–78]. Відповідно, туризм вимагав міжнародної інфраструктури, вдосконалення національних мереж доріг та належної ієрархічної організації. Саме в цей період європейські країни на законодавчому рівні впроваджують і поширюють практику вдосконалення національних доріг. Через це, на початку ХХ століття в Німеччині, Франції, Іспанії, Португалії, Італії розробляються і затверджуються плани автомобільних доріг.

Новий етап розвитку автомобільного туризму почався після закінчення Другої світової війни. Цей період характеризується початком масового виробництва автомобілів, будівництвом автодоріг, а також збільшенням можливостей для придбання автомобіля серед звичайного населення. США стають країною, де автотуризм швидко розвивається, оскільки її не зачепила війна та її населення було більш платоспроможним [21, с. 123-124].

Згодом автотуризм відновлює свій розвиток і в країнах Західної Європи – Франції, Німеччині, Швейцарії, Швеції. Виробляються нові моделі автотранспорту, будуються нові автостради, створюються великі міжнародні маршрути, що пов'язані з національними мережами доріг і з'єднують основні транспортні центри [21, с. 123-124].

В країнах Європи будуються нові дороги та складаються «автомобільні туристичні маршрути», серед них: маршрут на Корніш-де-л'Естерель у

Франції, маршрути на озера, що були головними визначними пам'ятками Італії [15].

Активний розвиток масового автотуризму на просторах Радянського Союзу, в тому числі і в Україні, припадає на 50 – 60-ті роки минулого століття.

До цього розвиток автотранспортної промисловості стримувало багато різних факторів, в першу чергу – політичних, оскільки саме на першу половину ХХ століття припадають такі сумнозвісні події як Перша та Друга світові війни, голод, економічна криза. Тому, основне автомобільне виробництво в ці роки становили вантажівки та військові машини. В 1944 році, за рік до закінчення війни, в СРСР були розроблені та введені у виробництво легендарні автомобілі «Побєда» та «Москвич», що користувалася великою популярністю серед радянського населення. В 1954 році в Радянському Союзі було випущено вже 236 тисяч екземплярів автомобілів «Побєда» [33, 40].

В 60-х роках з'явилася мода на подорожі власним автомобілем, поїздки у відпустку, поїздки на узбережжя Чорного моря, навіть на далекі відстані. На основних автомобільних дорогах та туристичних напрямках європейської частини СРСР було створено мережу кемпінгів [54]. Для орієнтування на дорогах були розроблені і продавалися різноманітні автодорожні путівники, картосхеми, туристичні путівники з короткими описами туристичних destinations та об'єктів. Вони допомагали скласти схему маршруту, вибрати туристичні пам'ятки, місця зупинок, знайти станції заправок та ремонтних станції [55].

Автотуризм продовжував свій розвиток до початку 90-х років. На цей період припадає декілька визначних політичних та соціально-економічних подій, що суттєво вплинули на подальший розвиток туризму. 1991 рік ознаменував себе розпадом Радянського Союзу, а наступні роки зарекомендували себе кризою та напругою серед населення, різким погіршенням економічної ситуації, в результаті автотуризм майже зник з горизонтів життя українського населення.

Змінилася політична карта, тому важко стало відвідати розроблені раніше туристичними організаціями маршрути, а створювати нові маршрути ніхто не поспішав. Ускладнився і перетин кордону, багато подорожуючих прибувало з обох сторін контрольних-пропускних пунктів, тому нерідко стояти доводилося по декілька днів.

Стабілізувати політичну та економічну ситуацію в Україні вдалося лише на початку XXI століття: кількість власників автомобільного транспорту стала невпинно зростати, активно стали розвиватися закордонні автомобільні подорожі, особливо в європейські країни [54].

Сьогодні туристичні послуги подорожуючим автомобілем надають спеціалізовані туристичні підприємства, що займаються розробкою маршрутів; підбором, бронюванням готелів (хостелів); оформленням маршрутної та туристичної документації; оформленням віз тощо. Це вид туризму набув популярності і став привабливим через те, що туристи мають можливість самостійно планувати і реалізовувати свою поїздку, не підлаштовуючись і залежати від розкладів поїздів і літаків.

1.2. Визначення, форми та класифікація автотурів

Автотуризм універсальний вид туризму, що надає можливість самостійно обирати маршрут і змінювати його коли заманеться, відвідувати цікаві об'єкти, не думати про валізи, не залежати від погоди, не потребує пересадок, у тому сенсі, що можна пройти всю подорож «від дверей до дверей». Тому, сімейні поїздки на автомашині до моря або по старовинних містах найчастіше стають пробними, а потім, з досвідом, автотуризм стає хобі.

В енциклопедичному словнику-довіднику з туризму автомобільний туризм визначений як «особливий вид подорожі з використанням особистого чи орендованого автомобіля як транспортного засобу» та «спеціально організована категорійна подорож на автомобілях і мотоциклах» [51].

Електронна енциклопедія «Вікіпедія» дає наступне визначення автомобільному туризму [28]:

«Автомобільний туризм (автомобільний туризм, мототуризм, туризм на власному автомобілі, караванінг-туризм, автобусний туризм, автосафарі-туризм) – подорожі туристів до країн або місцевостей, що відмінні від їхнього постійного місця проживання, в яких основним засобом пересування виступає приватний транспорт, транспорт від фірми або орендований автомототранспорт» [28].

Фастовець О.О. характеризує автомобільний туризм як «систему підприємств, що забезпечують туристів, які подорожують на власному або орендованому автомобільному транспорті» [54].

В зарубіжній літературі існує два визначення автомобільного туризму: «car tourism» і «drive tourism» [9, 19].

Вальдемар Кадні визначає «car tourism» як «всю діяльність, що здійснюється під час туристичної поїздки (включаючи ділові поїздки), під час якої однією з основних цілей, що гарантують базовий туристичний досвід, є відвідування будівель, місць і приміщень, пов'язаних з виробництвом, презентацією та використанням автомобілів, а також участь в автомобільних заходах» [9, с. 35].

Науковці Брюс Прайдо та Дін Карсон поняття «drive tourism» визначають як «подорож на будь-якому виді механічного пасажирського дорожнього транспорту, окрім автобусів і велосипедів». Драйв-туризм, у цьому випадку, може мати різні цілі: огляд визначних пам'яток або відпочинок [19, с. 3].

Згідно Статті 4. Організаційні форми та види туризму Закону України «Про туризм», автомобільний туризм внесений до переліку видів туризму як окремий вид туризму [47].

Згідно з класифікацією автотуризм поділяють [25, 26, 31, 34, 36, 46]:

1) за наявністю водія [25]:

- self drive;
- з водієм;

2) за формою власності автомобіля [26]:

- на орендованому авто;
  - на власному авто;
- 3) за видом та категорією автомобіля [26]:
- на легковому;
  - на мінівені;
  - на мініавтобусі;
  - на автомобілі підвищеної прохідності;
  - караван;
  - кемпер;
- 4) за учасниками-туристами [31]:
- з родиною;
  - групами по інтересах від 2 до 6 осіб;
  - із супутником по автостопу;
- 5) за кількістю автомобілів [31]:
- індивідуальним – подорож людини (сім'ї) за власною програмою;
  - груповим – форма організації туристської подорожі людей, об'єднаних бажанням і можливістю спільної подорожі за конкретним маршрутом або з метою отримання програмного обслуговування, задоволення колективного інтересу до об'єкта відвідання;
- 6) за географією і регіоном подорожі [34]:
- в межах області, регіону, країни;
  - за кордон;
  - на інший континент;
- 7) за видом маршруту [36]:
- прямий;
  - кільцевий;
  - радіальний;
  - комбінований;
  - Open Jaw – частина маршруту здійснюється літаком, потягом, водним транспортом, з радіальними переміщеннями в дестинації;

8) за метою подорожі [36]:

- відпочинок і спорт;
- пізнавальний;
- шопінг;
- подієвий (автоперегони, фестивалі, релігійна свята тощо);
- відвідування родичів чи історичних місць тощо;

9) за характером організації [46]:

- планові – подорожі, що передбачають організацію пакетного туру автомобільної подорожі включаючи весь набір послуг, за винятком транспортних;
- самодіяльний автотуризм заснований на самостійній організації подорожі туристської групи, яка сама вибирає район, розробляє маршрут, забезпечує себе всім необхідним в дорозі;

10) за тривалістю перебування туристів у подорожі виділяють [31]:

- короткочасні, не більше трьох діб;
- довготривалі, від 3 діб до 1 року.

За видами подорожей автотуризм поділяють на [34, 37, 56]:

- 1) караванінг – вид автотуризму, коли в якості засобу розміщення, використовують самохідний чи причіпний автофургон (караван);
- 2) джиппінг – різновид спортивних та екстремальних турів для активних автомандрівників, готових до труднощів і пригод;
- 3) сафарі – вид автомобільного туризму, мета якого полягає у спостереженні за тваринами в умовах дикої природи;
- 4) автомобільна експедиція – це поїздки в гори, у непрохідну місцевість, подолання перевалів, ущелин, пов'язаний із чималими труднощами, небезпекою;
- 5) зимова авто-подорож – це екстремальні подорожі по засніжених дорогах і свіжому морозному повітрі, що потребує професійного оснащення і бездоганного технічного стану автомобіля, професіоналізму водія, якісної і досконалої підготовки [37].

За характером організації і проведення Волошановський А. поділяє туристичні подорожі на [25]:

1) планові подорожі:

- подорожі на орендованому автотранспорті (автобус або мікроавтобус);

- спортивні подорожі на особистому або орендованому транспорті;

2) самодіяльні подорожі, засновані на самостійній організації подорожі туристської групи, яка сама обирає район, розробляє маршрут, забезпечує себе всім необхідним у дорозі.

Мальська М.П. та Худо В.В. в організації автотурів виділяють три напрями автопослуг, які використовуються в туристичному обслуговуванні і включають [38]:

1) організацію автобусних подорожей (турів);

2) організацію подорожей власним транспортом туристів;

3) прокат автомобілів.

Автобусні тури вихідного дня є доволі популярними, це як 2-3-денні поїздки по містах, так і багатоденні туристичні подорожі.

Організація подорожей власним транспортом туристів – найбільш розповсюджений вид автоподорожей, поїздка самостійно планується з врахуванням: маршруту, бюджету, спорядження, харчування, проживання, безпеки. Найбільш популярними такими автотурами є поїздки вихідного дня, оздоровчі (виїзд на природу або до місць відпочинку), пізнавальні (поїздки до історичних чи культурних пам'яток) [38].

Прокат автомобілів – дуже поширена та популярна послуга серед туристів, особливо на стаціонарних та курортних турах [38].

Основними складовими турпродукту є перевезення, харчування, проживання, екскурсійне обслуговування. Особливістю автотуризму є те, що етап перевезення турист забезпечує самостійно, за бажанням можливо самостійно організувати проживання та харчування.

Кошторис автомобільної подорожі має свої особливості. До кошторису додаються такі пункти як: витрати на паливо, технічне обслуговування, паркування, платні дороги, резерв коштів на випадок ремонту, страхування авто [44].

Іншою особливістю автомобільного туризму є потреба у періодичному дозаправленні та ремонті, тому важливо прокласти маршрут, на якому буде достатньо автозаправних станцій, станцій технічного обслуговування, шиномонтаж, автомийки.

Також необхідним є наявність по маршруту засобів харчування та розміщення: готелів, мотелів, кемпінгів, турбаз тощо. В них надаються послуги паркування з охороною, можливість зарядити електропристрої, а в кемпінгах – вогнище для приготування їжі або польові кухні.

Слід пам'ятати й про ціль автопоїздки – відвідування туристичних destinations, місць відпочинку та екскурсійних об'єктів, тому вони також мають бути на маршруті.

У більшості випадків організацією автотуризму займаються спеціалізовані туристські організації, автомобільні клуби та асоціації. Великого значення мають фірми, що спеціалізуються на прокаті автомашин [46].

Якщо в подорож їде декілька осіб або машин, бажано скористатися послугами супроводжувача, або визначити керівника, який буде вести колону (керівника колони). Також варто мати загальний список учасників по окремим авто. У списку потрібно зазначити ім'я, прізвище, по батькові, адресу, телефон, групу крові, марку і номер автомобіля. Якщо подорож закордонна, інформація дублюється англійською мовою [52].

Якщо їде декілька машин, рекомендується зупинитися на 6-8 екіпажах, при більшій кількості машин важко буде контролювати рух та дотримуватися одного темпу. Найкраще за все подорожувати 2-3 автомобілями. В кожному авто бажано, щоб було двоє водіїв, які будуть підмінити один одного.

Досить часто в автоподорожі машини беруться в оренду. Тут теж є свої нюанси. Взяти авто у прокат можна самостійно або скористатися послугами турагентства і включити витрати у вартість автотуру. Зазвичай машину доставляють з повним баком, але і повернути її також потрібно заповнену. Це дає можливість здійснити автоподорож не тільки по своїй та сусіднім країнам, але й дістатися до обраної країни чи міста на іншому транспорті й орендувати автівку на місці.

1.3. Основні автотуристичні напрямки у Світі та Україні

Автомобільний туризм набирає все більшої популярності у Світі та Україні, захоплює серця туристів і швидко розповсюджується на ринку туристичних послуг. Щороку люди здійснюють поїздки на автомобілях, з пізнавальною метою, подивитися на світ та відвідати місця, куди «потяг не доведе».

В Європі та Америці автомобільний туризм давно набрав популярності, тому і кількість автотуристичних маршрутів доволі велика. Такі країни як Німеччина, Іспанія, Швеція, Фінляндія, Данія, Італія, Ісландія, Швейцарія, Австрія, Франція, Австралія, Канада та США визнані найкращими для подорожі на авто [3, 35]. Перелічені країни мають високоякісні дороги, розвинуту дорожню інфраструктуру та широку мережу компаній з прокату автомобілів.

Серед найпопулярніших маршрутів для автомобільної подорожі, варто відзначити наступні:

1. **«Driving Route 66», США.** Маршрут 66 - це тур протяжністю понад 3000 км, проходить через вісім штатів, від Лос-Анджелеса до Чикаго. Це поєднання приголомшливих пейзажів, маленьких містечок Америки та незвичних придорожніх пам'яток [41].

2. **«North Coast 500», Шотландія.** Мабуть, найкращий спосіб насолодитися Шотландією – це подорож завдовжки 800 км, яка охоплює одні

з найкращих прибережних пейзажів, які може запропонувати Шотландія. Маршрут починається в Інвернессі й огинає північне узбережжя [41].

3. «Дикий атлантичний шлях», Ірландія. Це дивовижний маршрут, який простягається на понад 2500 км вздовж західного узбережжя Ірландії, від Малін-Хеда на півночі до Кінсейла на півдні. Це справді епічний маршрут, де розміщено понад 1000 визначних пам'яток, серед них і замки, і приголомшливі пейзажи, і старовинні церкви, міста, села тощо [42].

4. «Кільцева дорога», Ісландія. Це маршрут протяжністю у 1300 км, який огинає всю країну, і демонструє дивовижні природні пам'ятки Ісландії: масивні водоспади, вулканічні ландшафти та пляжі із чорним піском [41].

5. «The Garden Route», ПАР. Це дорога в ПАР, протяжністю 200 км, яка поєднує затоку Моссел з гирлом річки Стормс. Її називають Garden Route через її різноманітність – широкі піщані пляжі, прекрасні озера і лагуни, тінисті вічнозелені ліси, а також схили, покриті квітами протеями. Варто додати, що тут знаходиться національний парк Garden Route [42].

Україна теж має великий потенціал для розвитку автомобільного туризму, який в останні роки серед українців став дуже популярним. Унікальне поєднання природних, рекреаційних ресурсів, різноманітного ландшафту і великої кількості культурно-пізнавальних туристичних об'єктів, можуть задовольнити найвибагливішого туриста. Серед найпопулярніших автотуристичних маршрутів, варто відзначити наступні:

1. Херсон – Олешківські піски – Асканія-Нова. Подорож починається в Херсоні, де можна побачити залишки Херсонської фортеці, вцілілі земляні вали, Очаківську і Північні брами. Олешківські піски – це найбільша пустеля в Європі, а біосферний заповідник «Асканія-Нова» дозволить насолодитися унікальними рослинним і тваринним світом [1].

2. Маршрут подорожі на автомобілі *Старими замками Закарпаття*. Подорож проходить через Ужгород, Невицьке, Мукачево, Чинадійово та Карпати. Ужгород славиться фортецею XI століття та Ужгородським краєзнавчим музеєм. Між Невицьким і селом Кам'яниця

знаходяться руїни замку Анни Другет. У Мукачеві височіє замок Паланок – найстаріша споруда, побудована на горі вулканічного походження. Село Чинадієво знамените своєю романтичною фортецею «Сент-Міклош» [26].

3. *Історичні таємниці Вінниччини.* Маршрут пролягає через Вінницю, Тульчин, Бушу та завершується в Нагорянах. Вінниця - одне з найстаріших міст України, історичний, культурний і торговий центр, заснований в XIV столітті. Однією з головних пам'яток міста є некрополь і музей академіка Пирогова. Візитною карткою Тульчина є палац Потоцьких, який довго вважався одним з кращих маєтків в Європі. А село Нагоряни приваблює туристів своїми вапняковими печерами, що належать до кам'яного віку [26].

4. *Туристичний маршрут Львів – Урич – Розгірче – Бубнище.* Подорож починається у Львові – «місті Лева», національно-культурному та освітньо-науковому осередку країни. Надалі село Урич з відомим древнім фортом Тустань. Відразу ж після відвідування форту дорога веде до житла древніх кроманьйонців, в селі Розгірче. Печери, що виникли до нашої ери збереглися ідеально. Особливою енергетикою володіють каміння скель Довбуша, які утворилися на місці розлому тектонічних плит [26].

5. *Кам'янець-Подільський – Кривче – Хотин.* Весь шлях займає близько 55 км, починається у Кам'янець-Подільському і завершується у Хотині. Кам'янець-Подільський відомий своєю архітектурою і великою кількістю історичних пам'яток XIV - XVI століть. У селі Кривче розташована Кришталева печера. Хотин вражає своєю Хотинською фортецею - однієї з семи чудес світу України [1].

6. *Автомобільна подорож маршрутом Луцьк – Дубно – Клевань.* Подорож цим маршрутом розпочинається в Луцьку, в замку Любарта. В 56 км від Луцька знаходиться місто Дубно, де в 1492 році було збудовано Дубенський замок. Також місто відоме завдяки Тараканівському форту з безліччю переходів. У Клевані знаходиться знаменитий зелений тунель, що вважається одним з найромантичних місцем країни [26].

7. *Замки Львова.* Цей автомаршрут розрахований на дводенну подорож, маршрут якої проходить через сім старовинних замків, розташованих навколо Львова. Ці замки також називають «Золотою підковою», у кожного з них є своя багатовікова історія та безліч таємниць. Серед цих замків: Жовківський, Олеський, Підгорецький, Золочівський, Свірзький, Старосільський, Жовківський замки [48].

Отже, Україна – велика країна, з найцікавішими місцями для відвідування та мандрівництва. Будь-який з українських автомаршрутів подарує позитивні враження від перегляду неймовірних пейзажів, відвідування природних пам'яток та унікальних місць захованих у глибинках української місцевості.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ АВТОТУРІВ В УКРАЇНІ

2.1. Особливості організації автотурів

Автомобільні подорожі за спланованими маршрутами забезпечують комфорт, доступність послуг, викликають інтерес до природних, історичних та культурних цінностей, сприяють екологізації населення. Плановими автомобільними подорожами можуть бути подорожі на власному або орендованому автотранспорті (автобус, мікроавтобус, автомобіль).

При організації подорожі на власному транспорті, автотуристи майже не звертаються до агентств. Туристи на власних авто вільні у виборі маршруту, місць відпочинку та туристичних локацій, проте робота залишається і для туристичних організацій – організація логістики, документації та вирішення нюансів, що потребує розробка подорожі на автомобілі.

Організація пакетного туру автомобільної подорожі включає весь набір послуг, за винятком транспортних. Проте туристична фірма надає допомогу в організації пересування туристів по маршруту, що робить автотуризм досить специфічною галуззю [49].

Будь-яка подорож починається з планування маршруту. Чітке планування маршруту автомобільної подорожі – це гарант її успішності.

Вибір маршруту і протяжність автомобільної подорожі залежать від [43]:

- кількості днів, відведених на маршрут;
- стану доріг;
- пори року;
- кількості та кваліфікації водія (водіїв);
- фізичної підготовленості та віку учасників;
- стану автомобілів;
- матеріальних можливостей групи.

Інтернет-джерела та форуми любителів автоподорожей виділяють певні етапи розробки автомобільної туристичної поїздки, серед них [43, 49, 50]:

- детальна розробка маршруту за вподобанням туристів;
- інформаційне забезпечення картами та путівниками;
- розробка графіка руху;
- бронювання розміщення в готелях, мотелях, кемпінгах;
- бронювання екскурсійного обслуговування;
- оформлення документації;
- складання кошторису;
- рекомендації з оперативного планування маршруту подорожі;
- дистанційне супроводження та контроль проходження маршруту;
- за потреби – організація надання допомоги.

Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє спростити розробку туристичного автомаршруту, задля цього використовуються різноманітні спеціальні програми, які прокладають шлях, позначають точки зупинок, надають їх фотографії та відгуки, а також прокладають оптимальний маршрут [52]. Такими інтерактивними інтернет-картами є:

- Google maps – сервіс, що надає користувачам можливість користуватися картами режимі офлайн, має можливості панорамного перегляду вулиць (Google Street View), прокладання маршруту (автомобілем, пішки, велосипедом або громадським транспортом) тощо. З сервісом інтегрований бізнес-довідник і карта автомобільних доріг з пошуком маршрутів [12];

- MapQuest – картографічний сервіс безкоштовних карт, GPS, голосової навігації, надає послуги як об'їхати пробки або скоротити шлях [16];

- Google Earth – ресурс, на якому можна подивитись топографічні й дорожні карти, фотографії місцевості будь-якого куточку планети у дуже великому масштабі та хорошій якості [11];

- Outdooractive – дозволяє вибрати свій вид активного відпочинку та нанести окремі дорожні точки прямо на карту або вказати початкову та кінцеву

точки в меню. Після збереження маршруту автоматично синхронізується, його можна роздрукувати або завантажити на GPS-пристрій [18];

- Sygic GPS Navigation – програма безпечно прокладає маршрут до місця призначення, допомагає уникнути заторів, знайти місце для паркування, містить в собі високоякісні 3D-карти та інформацію про ціни на пальне [20];

- DKV Maps – це багатофункціональний онлайн-сервіс, пошуковик АЗС та планувальник маршрутів для легкових та вантажних автомобілів. Дозволяє складати індивідуальні маршрути по всій Європі та отримувати інформацію про ціни на пальне на місцях, оптимізувати маршрут та економити витрати [10].

Розробка та підготовка до автомаршруту, повинна враховувати певні етапи та особливості [29, 31, 52]:

Перший етап розробки автотуру – *планування маршруту*.

1) Плануючи маршрут автомобільної подорожі, в першу чергу турист повинен визначити місця подорожі, місця які плануєте відвідати – проїздом або з зупинкою. Після чого, через визначені пункти прокладається маршрут. За допомогою інтерактивних інтернет-карт вибирають оптимальні дороги та шляхи, вимірюють відстані від точки до точки, планують графік руху [52].

2) Після складання основного маршруту визначають місця зупинок та ночівлі. Це може бути готель у великому місті, придорожній мотель, кемпінг, туристичний намет або сам автомобіль. Вибір місця ночівлі залежить від вподобання та фінансових можливостей туристів [29].

3) Окрім основних зупинок на маршруті потрібно врахувати та запланувати точки можливих планових зупинок або відпочинку: АЗС, СТО, кафе, готелі тощо. Ці точки не обов'язкові для зупинок, проте вони мають бути на випадок різних ситуацій.

4) Також потрібно знайти місця, де можна не надовго зупинитись, перепочити та зробити фото: місця з гарними краєвидами, пам'ятки архітектури, храми та монастирі [52].

Другий етап розробки автотуру – *складання графіку маршруту*.

Маршрут залежить від тривалості поїздки, пори року, місцевості, кваліфікації водія, кількості й віку учасників, їх вподобань, а також фінансових можливостей.

Деякі досвідчені любителі автоподорожей рекомендують за день проїжджати 100 – 150 км та зупинятися на одному місці на 1 – 2 дні [52]:

Проте, Волошановський А. рекомендує при розробці маршруту не менш як одну третю часу подорожі виділяти на відпочинок, розваги та екскурсії. Час, що витрачається на переїзд він рекомендується розподіляти наступним чином [31]:

- до 500 км в день – при русі по швидкісним автомагістралям;
- до 300 км – по добре асфальтованим або щебеневим дорогам;
- до 200 км – по невідпорядкованих і неважких гірських дорогах;
- до 100 км – по важким гірським дорогам.

Підчас подорожі турист може змінювати графік руху, проте розклад дозволить зрозуміти, де можна провести більше часу, а де варто не зупинятися [27].

Складаючи графік маршруту потрібно визначити [49]:

- 1) час проходження між певними населеними пунктами (містом, селом) та час зупинок;
- 2) відстань, яку потрібно проїхати за день та необхідний час на переїзд;
- 3) час відвідування екскурсійних та туристичних об'єктів, місць відпочинку;
- 4) графік маршруту, місця ночівель та харчування.

Окрім вищеперерахованого у розкладі поїздки потрібно приділити час для непередбачуваних ситуацій: затори, короткий перепочинок, непередбачені зупинки.

В сучасних українських реаліях при складанні маршруту варто звертати увагу і на стан доріг, оскільки якість доріг може суттєво знизити швидкість

пересування автомобіля. Також перед складанням графіку руху потрібно проаналізувати завантаженість доріг і вибрати оптимальні варіанти для руху автомобіля.

Бронювання житла не менш важливий етап організації автомобільної подорожі. Орієнтуватися потрібно на побажання туристів, можливо ночувати вони будуть у готелях, можливо у кемпінгах, а можливо і в самому авто. Бронювати готелі можна через туроператорів або різноманітні онлайн-площадки, такі як Booking або Hotels24 [7, 12]. Перед бронювання потрібно перевірити чи входить у вартість номера паркування або наявність паркінгу неподалік від місця ночівлі.

Третій етап розробки автотуру – *бронювання та оформлення маршрутної документації* [43].

1) Бронювання номера потрібно завчасно, що дозволить туристові не переплачувати та не шукати вільні місця.

2) Бронювання екскурсійного обслуговування здійснюється за бажанням туристів, замовляються екскурсії у місцевих гідів та на туристичних локаціях, бронюються місця на вистави, шоу. Також замовляються майстер-класи, купуються квитки у музеї, розважальні центри, зоопарки та парки розваг.

3) Важливим аспектом подорожі є оформлення документації. В дорозі потрібні наступні документи [43, 49]:

Важливе значення під час організації автотуру має підготовка документації. Серед основних документів, що мають бути у автотуриста [52, 57]:

1) внутрішній паспорт громадянина, іноземний паспорт та туристичні візи, якщо подорож планується закордон;

2) посвідчення водія (водіїв), посвідчення міжнародного зразка для закордонних подорожей;

3) документи на автомобіль: технічний паспорт, талон попереджень, за потреби довіреність на право водіння автомобіля;

- 4) сервісну книжку;
- 5) маршрутні документи: карта маршруту, карта екскурсійних об'єктів;
- 6) страховка на автомобіль, для закордонної подорожі – зелену карту (International Motor Insurance Card);
- 7) медична страховка на всіх подорожуючих (при виїзді за кордон);
- 8) страховка життя (за бажанням туристів);
- 9) державний номерний знак та розпізнавальний знак України;
- 10) договір про оренду або прокат машини;
- 11) додаткові документи в залежності від країни та маршруту.

Для оренди автомобіля потрібно надати оригінали наступних документів:

- внутрішнього (міжнародного) паспорта;
- водійське посвідчення;
- оригінал ідентифікаційного коду.

У випадку оренди автомобіля такі документи як договір про оренду автомобіля, страховка на авто, сервісна книжка та технічний паспорт видаються компанією, що займається прокатом автівок.

Четвертий етап розробки автотуру – *розрахунок собівартості подорожі* [49].

Складаючи кошторис подорожі потрібно зазначити всі можливі статті витрат [49]:

- 1) основні витрати – заправка автомобіля, проживання, харчування, екскурсійне обслуговування, оренда авто;
- 2) можливі затрати – техобслуговування, вимушений ремонт авто, паркінги, збори за оформлення документації, страховка та послуги турагента.

Автомобільний туризм вимагає ретельної підготовки подорожі. В першу чергу слід підготувати автомобіль для тривалої подорожі. Спочатку, варто здійснити технічний огляд автомобіля, перевірити наявність тріщини на вікнах, фарах або деформовані деталі авто. Подорож по території України не

ставить багато вимог до технічного стану автомобіля, на відміну від закордонних.

Безпека на дорогах є актуальним і важливим питанням, і потребує дотримання деяких правил [24]:

- по-можливості, уникати безлюдних трас та місць зупинки, при незапланованих зупинках краще використовувати АЗС, цілодобові парковки, торговельні центри;
- детально знати маршрут, мати паперові карти, оскільки техніка може вийти з ладу;
- тримати у телефоні картки різних операторів, так більша ймовірність не залишитися без зв'язку;
- не залишати машину відкритою на стоянках, АЗС тощо;
- не тримати гроші в одному місці та не залишати речі без нагляду;
- не сідати за кермо при поганому самопочутті, в нетверезому стані;
- дотримуватись маршруту подорожі, а при зміні – повідомляти родичів або супроводжуючого агента;
- мати паперовий список важливих телефонних номерів – аварійних служб, лікарень, готелів, родичів, друзів, а також місць, які плануєте відвідати [24]:.

Список речей, які необхідно взяти в поїздку туристи визначають самостійно, проте є речі, які необхідно обов'язково мати при собі [52]:

- мінімальний набір харчових продуктів та сумка холодильник, туристи мають можливість перекусити в дорозі або може статися так, що заплановане для відвідування кафе не працює або закрите;
- запас питної води;
- подушки та плед – можливо хтось захоче подрімати або посидіти ввечері біля машини;
- перехідники для зарядки гаджетів;
- тримач для телефону чи планшета;
- набір ліків в салоні на випадок алергії, нудоти тощо;

- якщо в подорож їде дитина варто взяти для неї іграшки, солодощі – маленькі цукерки чи печиво, також потрібно зазначити, що дитина не зможе довго сидіти у машині, цей момент також варто продумати.

Великим плюсом буде наявність в авто двох водіїв, які зможуть змінювати один одного. За можливості, варто підібрати автомобілі з однаковими марками, що дозволить рухатися з однаковою швидкістю.

Для більшого комфорту та безпеки варто подорожувати групами з декількох автомобілів. Групу автотуристів варто підбирати по інтересах. Також не варто перевищувати кількість автомобілів у групі: максимально це 6 – 8 авто, оптимально – два або три [50]. Подорож у групі дозволяє зупинитися у будь-яких місцях навіть на ночівлю. Проте все ж не варто зупинитися на небезпечних ділянках: у висохлих руслах гірських річок і струмків або поблизу обривів [49].

Перед поїздкою варто максимально заправити бак автомобіля та дозаправити, коли залишається менше третини об'єму бака [29].

Гід, що супроводжує туристів на маршруті, повинен координувати рух туристів, допомагати у вирішенні проблемних ситуацій, повідомляти про можливі негаразди та зміни на маршруті, здійснювати контроль за тим, щоб туристи отримали усі необхідні послуги та товари, які вони придбали.

2.2. Переваги та недоліки автотуризму в Україні

Як і будь-який інший вид туризму, автотуризм має свої переваги та недоліки. Саме численні плюси автомобільних подорожей сприяють зросту популярності даного виду туризму, особливо в останні роки. Проаналізувавши різні інтернет-джерела ми визначили основні плюси та мінуси автомобільних подорожей.

До основних переваг автомобільного туризму можна віднести [24, 27, 28, 45]:

1. Свобода дій. Перевагою автотуризму є повна свобода у виборі маршруту, можливість відхилення від нього. Адже передбачити наперед, які

цікаві місця можуть зустрітися на шляху, неможливо. Автомобіль дає можливість бути незалежним та самостійно вирішувати, коли й на скільки зупинитися, скільки часу проводити у дорозі. Тобто турист може зупинитися, якщо захоче помилуватися краєвидом, перекусити та випити чашку кави, і навіть, якщо туристам сподобається певне місце, вони можуть залишитися там на декілька днів, можна раніше повернутися додому або, навпаки, довше подорожувати [27].

2. Самостійність. Автотуристи самостійно обирають компанію, з якою будуть подорожувати, можна відправитися з дітьми, друзями або попутниками. Це дає змогу вільно себе поводити, слухати музику, спілкуватися, не хвилюючись про дітей, що сидять позаду, або про сварливих сусідів на сусідньому кріслі у літаку.

3. Комфорт і зручність подорожі. Як правило, подорожувати машиною більш комфортно, ніж маршруткою, автобусом або поїздом. Є можливість будь-коли зупинитися і дістати потрібні речі з багажу, або зарядити телефон при необхідності [27].

4. Мобільність. Безперечним «плюсом» є мобільність. У будь-який момент можна зупинитися біля магазину і поповнити запаси продовольства, заїхати в аптеку. Перевагою є також можливість взяти з собою практично необмежену кількість речей, не хвилюватися за перевищення допустимої ваги багажу. При складанні багажу його розміри й вага обмежуються тільки характеристиками автомобіля [27].

5. Подорож з домашніми тваринами. Є великим плюсом, особливо для тих, хто любить подорожувати зі своїми домашніми улюбленцями, при цьому не потрібно перевозити їх у багажнику чи клітці.

6. Економічність. Очевидним є і те, що даний вид поїздки є досить економічним. Невисока вартість обумовлюється тим, що машину потрібно тільки заправляти та підтримувати у хорошому стані. Це в будь-якому випадку дешевше, ніж купувати квитки на потяг чи літак [24].

7. Квитки. Куплені квитки це завжди часові рамки подорожі, у той час, як подорож на авто можна подовжити або скоротити за бажанням, проблема покупки квитків в сезон відпочинку тощо [45].

8. Широкий вибір місця ночівлі та закладів розміщення. Ще одною перевагою є те, що можна не знімати номер у готелі або квартиру. В автоподорожі є можливість взяти із собою намет або заночувати безпосередньо в авто, розклавши сидіння.

9. Задоволення від усього. Великим плюсом автомобільної подорожі є і те, що задоволення приносить не тільки відпочинок та відвідування туристичних дестинацій, але й час проведений у дорозі. З вікна автомобіля чудово видно гарні пейзажі та краєвиди, вулиці міст, сільські дороги, високі мости, це ніби неприривна екскурсія під улюблену музику, веселі розмови чи цікаві історії [24].

Звичайно ж, в автоподорожах є і свої недоліки: поганий стан доріг, форс-мажори в дорозі, поламка автомобіля, відсутність під'їзних доріг до деяких пам'яток тощо.

Серед основних недоліків автомобільного туризму можна виділити [24, 45]:

1. Несправності та поламка автомобіля. Щоб мінімізувати ризики, слід ретельно підготувати авто до подорожі. Якщо належить орендувати машину, то до вибору потрібно підійти дуже уважно. У дорозі необхідно виявляти акуратність, щоб не допустити ДТП. Також треба пам'ятати, що поїздки по мальовничим ландшафтам, де немає заасфальтованих доріг, можуть скоротити життя автомобіля або призвести до поламки [45].

2. Вірогідність потрапити у ДТП. У такій ситуації допоможе страховка, яка дає змогу повернути збитки після повернення додому. Та навряд чи вона врятує подорож, швидше за все поїздка завершиться достроково [45].

3. Вартість паливно-мастильних матеріалів. Інколи вартість бензину, а також платних доріг може стати досить високою, дорожчою ніж купівля

залізничних чи авіаквитків. Паливо – це основна стаття витрат в автотуризмі. До неї додаються додаткові витрати на послуги автосервісу та інше [30].

4. **Порушення правил дорожнього руху.** Дуже часто трапляються ситуації, коли водії порушують правила дорожнього руху та не обмеження швидкості, і тоді штрафи стануть неприємним бонусом у поїзді. Збираючись в автоподорож варто пам'ятати про можливість настання таких ситуацій та мати при собі необхідні документи [30].

5. **Перетин кордону.** Інколи проходження прикордонних пунктів займає по декілька годин, до цього також слід бути готовими. Перед проїздом слід підготувати всі документи, які можуть попросити прикордонники, не варто везти з собою заборонені речі [30].

6. **Втома.** Постійне сидіння за кермом втомлює. Водій проводить по декілька годин, керуючи автомобілем, при цьому він повинен бути уважним, не порушувати правила руху. Цю ситуацію полегшує наявність у машині другого водія, який зможе помінятися і дати відпочити першому. Також перед поїздкою, особливо водіям, варто добре відпочити, а також не вживати алкогольних напоїв ані перед поїздкою, ані під час подорожі [30].

7. **Оформлення документів.** Якщо туристи планують їхати на автомобілі закордон, то доведеться оформлювати ряд додаткових документів на авто. В першу чергу це страхівка або поліс «Зелена карта».

8. **Можливість стати жертвою злочинців або шахраїв.** Для безпеки автомобіля його краще ставити під час нічного відпочинку на автостоянку. Але виявити її в крокової доступності від місця ночівлі не завжди представляється можливим [45].

Проте більшість вищеперерахованих мінусів можна мінімізувати та полегшити поїздку, вибравши правильно розроблений маршрут, гарний автосервіс на трасах, наявність стоянок та місць для відпочинку.

2.3. Розробка авторського автотуру Україною

Карантинні обмеження, які останні роки були введені через пандемію COVID-19 та ситуація у світі щодо подолання коронавірусу, посилили бажання людей подорожувати. А обмеження які були введені до закордонних поїздок, збільшили можливості внутрішнього туризму, з'явилися перспективи розвитку і автотуризму. Умови для цього в Україні є, це і величезний туристично-рекреаційний потенціал, і цікаві маршрути, і нові якісні дороги, розвинута інфраструктура тощо.

Проаналізувавши основні автотуристичні напрямки у Світі та Україні, переваги та недоліки автотуризму, особливості організації автотурів, їх туристичну привабливість, нами було здійснено розробку авторського автотуру по Україні.

Маршрут автотуру «Вояж з українським відтінком» складений по Україні, територією Дніпропетровської, Кіровоградської та Черкаської областей.

1. Загальні відомості про авторський тур:

1) Назва туру: «Вояж з українським відтінком».

2) Концепція туру: тур найкращими місцями Центральної України славиться мальовничими краєвидами Дніпра, таємничими місцинами, унікальними музеями та туристичними пам'ятками. Ця земля розповість про видатних постатей України. Черкащина покаже красу степів, стежки української історії та культури, сучасність нашої землі.

Даний маршрут не залишить байдужим ані автолюбителів, ані професійних автотуристів, подарує незабутній азарт та душевний відпочинок у приємній дружній компанії однодумців, для яких автотуризм є не лише захопленням, а стилем життя.

3) Сезонність туру: з початку березня по кінець жовтня (за умови хороших погодних умов).

4) Маршрут туру: м. Кривий Ріг (Дніпропетровська обл.) - м. Олександрія (Кіровоградська обл.) - м. Чигирин (Черкаська обл.) -

Холодний яр (Черкаська обл.) - м. Канів (Черкаська обл.) - с. Буки (Черкаська обл.) - м. Умань (Черкаська обл.) - с. Корлюгівка (Кіровоградська обл.) - м. Кропивницький (Кіровоградська обл.) - м. Кривий Ріг (Дніпропетровська обл.).

5) Кількість днів туру: 6.

6) Транспорт: легковий автомобільний (власний/орендований).

7) Контингент: чоловіки, жінки, що є любителями автоподорожей, професійні автотуристи, діти (як пасажери).

8) Розміщення: готелі Panatseya, Knyazha Hora, Uman Hotel, хостел «Battle Mile Hostel».

9) Система харчування: ВВ (сніданки), заклади харчування по маршруту, самостійне харчування по маршруту.

10) Перелік послуг: розробка маршруту туристичним підприємством, бронювання закладів проживання, складання туристичного та екскурсійного маршруту, послуги страховки.

11) Вид туру: індивідуальний – одним автомобілем з максимальною місткістю до 5 осіб (проте для зручності варто подорожувати у складі 4 осіб на один екіпаж) та груповий – 2 – 6 автомобілями від 8 до 24 осіб, відповідно.

2. Маршрут авторського автотуру «Вояж з українським відтинком» був розроблений за допомогою сервісу Google-карти, за схемою побудови маршрут є кільцевим.

Картографічне моделювання маршруту автотуру «Вояж з українським відтинком» представлено на рис. 2.1.

Картографічний маршрут був розроблений з урахуванням швидкості та найкращих шляхів переміщення по маршруту, з відвідуванням попередньо відібраних об'єктів показу, місць зупинок, ночівель, заправки та СТО, географічного розташування, навантаження на водія, правил переміщення по маршруту, з урахуванням економії палива та часу.

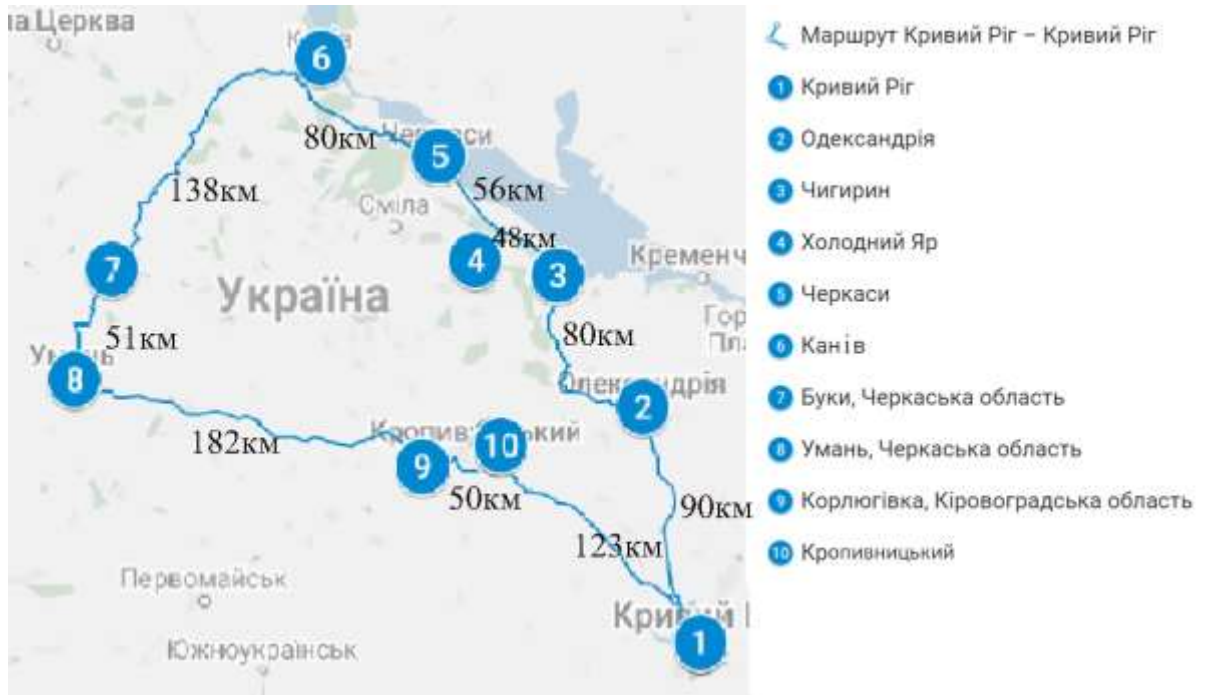

Рис. 2.1. Картосхема маршруту автотуру «Вояж з українським відтінком» (Джерело: власна розробка автора).

На рис. 2.2. представлена схема розробленого автотуру «Вояж з українським відтінком».

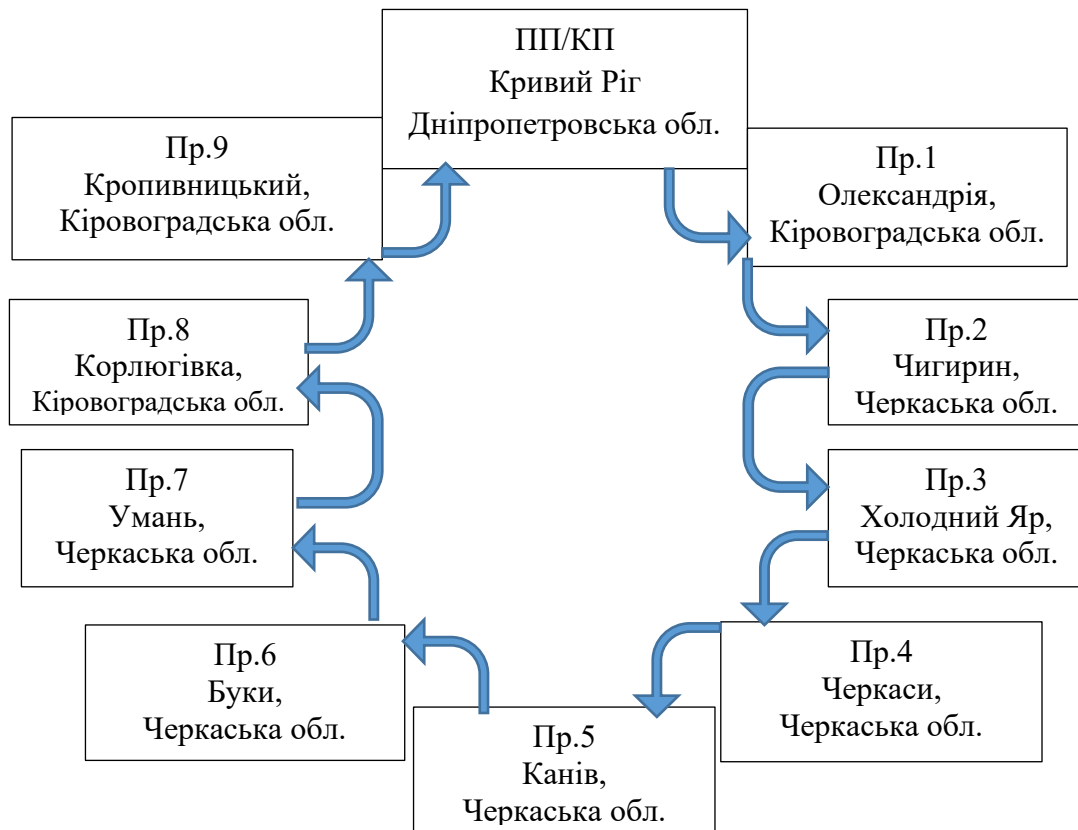

Рис. 2.2. Схема маршруту розробленого авторського «Вояж з українським відтінком» (Джерело: власна розробка автора).

Умовні позначення на схемі:

ПП – початковий пункт маршруту (м. Кривий Ріг, 95-квартал);

КП – кінцевий пункт маршруту (м. Кривий Ріг, 95-квартал);

Пр. 1, Пр. 2, Пр. 3, Пр. 4, Пр. 5, Пр. 6, Пр. 7, Пр. 8, Пр. 9, – проміжні пункти маршруту;

Програма та характеристика складеного автотуру «Вояж з українським відтінком» наведені в таблиці 2.1, приклади картосхем по кожному дню по маршруту подано у Додатку А.

Таблиця 2.1

Програма та характеристика автотуру «Вояж з українським відтінком»

Програма та характеристика туру	Тривалість етапу	Відстань, км
<i>1-й день (Карта маршруту 1-ого дня Додаток А, рис. А.1)</i>		
Виїзд з м. Кривий Ріг	8.00	
Переїзд м. Кривий Ріг – м. Олександрія	08:00-10:30	90
Відвідування Олександрійського музею Миру	10:30-11:30	
Переїзд м. Олександрія – м. Чигирин	11:30-13:30	80
Обід	13:30-14:30	
Переїзд до Національного історико-культурного заповіднику Чигирин	14:30-14:40	1,5
Відвідування Національного історико-культурного заповіднику Чигирин	14:40-17:00	
Переїзд Національний історико-культурний заповідник Чигирин – Готель Panatseya	17:00-17:10	0,5
Поселення в готель Panatseya - ночівля	17:10-18:30	
<i>2-й день (Карта маршруту 2-ого дня Додаток А, рис. А.2)</i>		
Виселення з готелю Panatseya, сніданок	8:30-9:00	
Переїзд м. Чигирин – урочище Холодний яр	09:00-10:00	48
Відвідування урочища Холодний яр; найстарішого дерева Європи – дубу Максима Залізняка; відвідування озера, де за переказами, святили гайдамакові ножі; Мотронинського монастиру	10:00-12:00	
Переїзд урочище Холодний яр – м. Черкаси	12:00-13:00	56
Обід	13:00-14:00	
Переїзд до музею «Кобзаря»	14:00-14:10	0,5

Продовження таблиці 2.1

Відвідування музею «Кобзаря»	14:10-15:20	
Переїзд музей «Кобзаря» – парк «Сосновий бір»	15:20-15:35	3,5
Відвідування музею-парку «Сосновий бір»	15:35-18:00	
Переїзд парк «Сосновий бір» – готель «Battle Mile Hostel»	18:00-18:15	5
Поселення в готель «Battle Mile Hostel» – ночівля	18:15-08:30	
3-й день(Карта маршруту 3-ого дня Додаток А, рис. А.3)		
Виселення з готелю «Battle Mile Hostel», сніданок	8:30-9:00	
Переїзд готель «Battle Mile Hostel» - Черкаський зоопарк	09:00-09:15	2,5
Відвідування Черкаського зоопарку	09:15-11:00	
Переїзд Черкаський зоопарк – Свято-Михайлівський кафедральний собор	11:00-11:15	4
Відвідування Свято-Михайлівського кафедрального собору	11:15-12:00	
Переїзд Свято-Михайлівський кафедральний собор - маєток Щербини	12:00-12:10	2,5
Відвідування маєтку Щербини	12:10-13:00	
Обід	13:00-14:00	
Переїзд до «Долини троянд»	14:00-14:15	3
Відвідування «Долини троянд» та прогулянка по Черкаській набережній	14:15-18:00	
Переїзд Черкаська набережна – хостел «Battle Mile Hostel»	18:00-18:20	6
Поселення в хостел «Battle Mile Hostel» - ночівля	18:20-08:30	
4-й день(Карта маршруту 4-ого дня Додаток А, рис. А.4)		
Виселення з готелю «Battle Mile Hostel»	08:30-09:00	
Переїзд м. Черкаси – м. Канів	09:00-10:30	80
Відвідування Канівського музею народного декоративного мистецтва та Успенського собору	10:30-11:30	
Переїзд Канівський музей народного декоративного мистецтва - комплекс «Авто-річка»	11:30-11:40	1,5
Відвідування комплексу «Авто-річка»	11:40-14:00	
Обід	14:00-15:00	
Переїзд комплекс «Авто-річка» - Шевченківський національний заповідник	15:00-15:15	5

Продовження таблиці 2.1

Відвідування Шевченківського національного заповідника	15:15-18:00	
Переїзд Шевченківський національний заповідник – готель Кnyazha Hora	18:00-18:10	1,5
Поселення в готель Кnyazha Hora - ночівля	18:10-7:30	
5-й день (Карта маршруту 5-ого дня Додаток А, рис. А.5)		
Виселення з готелю Кnyazha Hora, сніданок	07:30-08:00	
Переїзд м. Канів - Буцький каньйон смт. Букі	08:00-11:00	138
Відвідування Буцького каньйону	11:00-12:30	
Переїзд Буцький каньйон смт. Букі – м. Умань	12:30-13:30	51
Обід	13:30-14:30	
Переїзд до Софіївського парку	14:30-14:45	4
Відвідування Софіївського парку, фентезі-парку «Нова Софіївка»	14:45-19:00	
Переїзд фентезі-парк «Нова Софіївка» – готель Uman Hotel	19:00-19:15	4
Поселення в готель Uman Hotel - ночівля	19:15-07:30	
6-й день (Карта маршруту 6-ого дня Додаток А, рис. А.6)		
Виселення з готелю Uman Hotel, сніданок	07:30-08:00	
Переїзд м. Умань – Заповідник-музей Тобілевича «Хутір Надія»	08:00-10:30	182
Відвідування заповідника-музею Тобілевича «Хутір Надія»	10:30-12:30	
Переїзд заповідник-музей Тобілевича «Хутір Надія» – м. Кропивницький	12:30-14:00	50
Обід	14:00-15:00	
Переїзд Дендропарк Кропивницький	15:00-15:15	4
Відвідування Дендропарку Кропивницький	15:15-18:00	
Переїзд м. Кропивницький – Кривий Ріг	18:00-20:30	123
Повернення в Кривий Ріг	20.30	
<i>Загальна протяжність туру</i>	947 км	
<i>Загальна тривалість туру</i>	132 год. 30 хв.	
<i>Загальний час перебування у дорозі</i>	22 год.05 хв.	
<i>Обід</i>	6 год.	
<i>Екскурсійна програма</i>	32 год. 35 хв.	
<i>Вільний час, час на поселення/виселення з готелю, час на ночівлю</i>	71 год. 50 хв.	

Основні туристичні об'єкти по маршруту автотуру «Вояж з українським відтинком» картографічно представлено на рис. 2.3.

Рис. 2.3. Картографічна схема основних туристичних об'єктів по маршруту автотуру «Вояж з українським відтинком» (Джерело: власна розробка автора).

Загальна характеристика туристичних об'єктів відвідування на маршруті туру «Вояж з українським відтинком» (Додатку Б):

Олександрійський музей Миру – єдиний в Україні та один з 15 музеїв такого напрямку на планеті. Профіль музею – історичний, у фондах музею налічується близько 8 тис. експонатів та 2000 книг (Додаток Б, рис. Б.1).

Національний історико-культурний заповідник Чигирин являє собою музейний комплекс на Замковій горі, пам'ятник археології та стародавньої фортифікації часів Богдана Хмельницького та Петра Дорошенка (Додаток Б, рис. Б.2).

Холодний яр. Саме це місце породило відому мету – «Воля України чи смерть». В цих місцях знаходиться одне із найстаріших дерев Європи – дуб

Максима Залізняка, якому вже понад 1000 років. Тут знаходиться озеро, в якому, за переказами, святили гайдамакові ножі, а також Мотронинський монастир (Додаток Б, рис. Б.3).

Музей «Кобзаря». Єдиний в Україні музей однієї книги та один із найнезвичніших музеїв Черкас, розташований в історичному будинку Цибульських. У фонді музею знаходиться повністю зібрана колекція видань «Кобзаря» (Додаток Б, рис. Б.4).

Парк «Сосновий бір». Парк є пам'яткою садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення Україні. Розташований на узбережжі Дніпра, біля Кременчуцького водосховища. Чудове місце для відпочинку та фотосесії (Додаток Б, рис. Б.8).

Черкаський зоопарк. Невеликий, але досить доглянутий парк з однією з найкращих експозицій України: «Земля вовків та ведмедів». У багатьох вольєрах ґрати замінили на скло. (Додаток Б, рис. Б.5).

Свято-Михайлівський кафедральний собор. Найбільший собор України, побудований у візантійському стилі, висота купола - 72 м, може вмістити 12 тис. парафіян. (Додаток Б, рис. Б.6).

Будинок Щербини - це архітектурна пам'ятка 1892 року побудови. Був спроектований черкаським інженером, грабарем-підрядником Щербиною у якості власного маєтку, з часом став туристичною візитівкою Черкас. Зараз у будинку розташовано міський РАЦС. (Додаток Б, рис. Б.17).

«Долина троянд». Чудовий парк, де зібрано сотні сортів троянд. Звичайно, парк найкраще відвідувати у травні-червні, у період цвітіння троянд на клумбах. Заодно помилуватися хвилями Дніпра та сонячним годинником у вигляді птаха. (Додаток Б, рис. Б.7).

Канівський музей народного декоративного мистецтва. Це невеликий музей, де можна побачити національний одяг, килими, рушники, тканини, народний розпис, художнє скло, а також вироби сучасних майстрів. (Додаток Б, рис. Б.9).

Успенський собор – споруда середньовічної архітектури періоду Київської Русі, найдавніша кам'яна споруда Канева. Будівництво було розпочато ще у 1144 році великим князем Всеволодом Ольговичем. Саме від цього Собору на Чернечу гору проходить меморіальний «Останній шлях Тараса Шевченка». (Додаток Б, рис. Б.10).

Комплекс «Авто-річка». Це сучасна будівля, яка поєднує автовокзал та річковий вокзал. Звідси відкривається вид на шлюзи, водороздільну смугу та Дніпро. На вході в парк на набережній розташований фонтан та арт-об'єкти «Я люблю Канів» та «Місце побачень над Дніпром», де приємно відпочити та зробити гарне фото (Додаток Б, рис. Б.18).

Шевченківський національний заповідник. На Тарасовій горі знаходиться могила Тараса Шевченка, найбільший пам'ятник Кобзареві, унікальний музей, присвячений життєвому та творчому шляхам художника. А також музей Тарасова Світлиця та оглядовий майданчик, звідки відкривається панорама з Шевченківського Заповіді. (Додаток Б, рис. Б.11).

Буцький каньйон. Мальовничий каньйон утворений високими скелястими берегами річки Гірська. Місце унікальне тим, що граніти каньйону – Протерозойської ери. Ще тут є перша в Україні гідроелектростанція та штучний водоспад. (Додаток Б, рис. Б.12).

Софіївський парк є шедевром світового садово-паркового мистецтва кінця XVIII – початку XIX століть. Це зразок пейзажного паркового мистецтва – композиції води, землі, каменів, рослин, архітектурних споруд і скульптур. (Додаток Б, рис. Б.13).

Фентезі-парк «Нова Софіївка» – єдиний у східній Європі дендропарк у стилі фентезі. У парку поєднуються природа, сучасне і традиційне мистецтво, різні світові культури, які представлені унікальними композиціями та арт-об'єктами. (Додаток Б, рис. Б.14).

Заповідник-музей Тобілевича «Хутір Надія». Садиба «Хутір Надія» заснована у 1871 році Іваном Тобілевичем. Справжня окраса Хутора – столітні

могутні дуби. Вшановуючи пам'ять про видатного драматурга, у 1956 році в його колишній Садибі створено заповідник-музей. (Додаток Б, рис. Б.15).

Дендропарк Кропивницький. У 2008 році ця пам'ятка була названа найкращим парком на території України. Тут ростуть сотні сортів чагарників і дерев. У Дендропарку збудовані майданчики для дітей, працюють атракціони, кафе та ресторани. Весною тут зацвітають близько 100000 тюльпанів, створюючи приголомшливе видовище. (Додаток Б, рис. Б.16).

Розміщення туристів під час авторського автотуру «Вояж з українським відтінком» здійснюється у готелях та хостелі (Додаток В):

1) двомісні номери зі зручностями у готельному комплексі Panatseya. Готель розташований у місті Чигирин, на березі річки Тясмін за адресою вул. Гетьманська, 44, м. Чигирин (Додаток В, рис. В.1). Вартість проживання у готелі складає 700,00 грн./доба.

2) Хостел Battle Mile, розташований у м. Черкаси (Додаток В, рис. В.2) – розташування в двомісних номерах із спільною ванною кімнатою, кухнею, холодильником, безкоштовним WI-FI, кондиціонером, платним паркуванням, двоспальними або окремими ліжками. Вартість проживання у номері хостела складає 560,00 грн./доба.

3) Готель Knyazha Hora розташований в місті Канев, за 2 хвилини ходьби від річки Дніпро (Додаток В, рис. В. 3). Розміщення - двомісні номери економ-класу з 1 двоспальним ліжком або 2 окремими ліжками, кондиціонером, ванною кімнатою, телевізором, безкоштовним WI-FI, міні-баром та паркуванням. Вартість проживання у номері готелі складає 1300,00 грн./доба.

4) Готель «Умань» м. Умань, розташований неподалік від парку Софіївка (Додаток В, рис. В.4). Розміщення - двомісні номери з ванною кімнатою, безкоштовним WI-FI, кондиціонером, телевізором та безкоштовним паркуванням. Вартість проживання у номері готелі складає 900,00 грн./доба.

Умови харчування:

- ВВ (сніданки) у готелі;
- сніданок у ресторані Knyazha Hora Hotel;

- самостійне харчування по маршруту;
- зупинки в кав'ярнях на заправках.

Оскільки автомобіль вимагає постійного дозаправлення та періодичної перевірки технічного стану, нами була розроблена картосхема автозаправних станцій та станцій технічного обслуговування по маршруту (рис. 2.4).

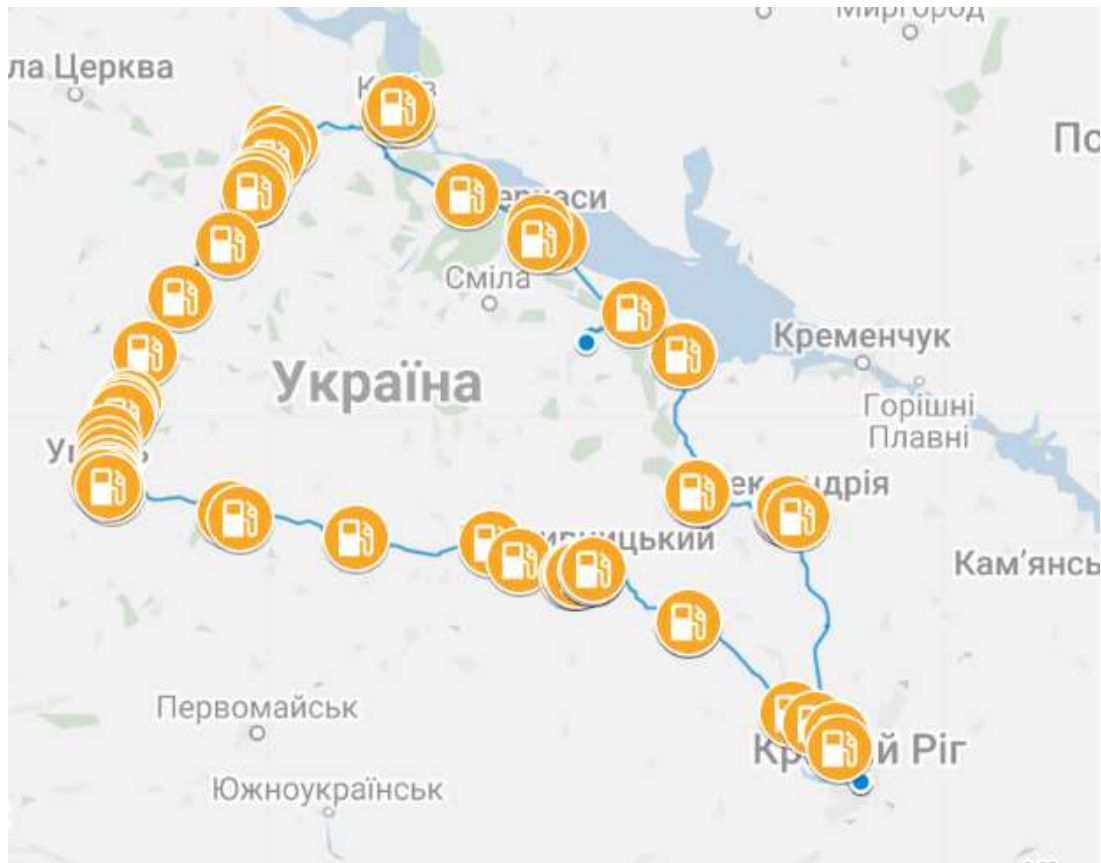

Рис. 2.4. Картосхема заправних станцій та станцій технічного обслуговування на маршруті автотуру.

За бажанням туристів в програмі туру, графіку переміщення по маршруту можливі зміни, туристи можуть незаплановано зупинитися для відпочинку, робити селфі, самостійно відвідувати основні, додаткові або не заплановані туристичним маршрутом об'єкти. На такий випадок нами був розроблений перелік додаткових туристичних об'єктів, при цьому незаплановані додаткові витрати здійснюються за кошти туристів (Додаток Г).

Саме самостійний вибір маршруту подорожі, незалежність від групи, не прив'язка до місця та об'єкта відпочинку і є перевагою, що відрізняє автомобільний туризм від інших видів туризму, саме це робить його актуальним та популярним в наш час.

Розглянувши автотур «Вояж з українським відтінком» необхідно перейти до складання кошторису та аналізу витрат цих автотурів.

РОЗДІЛ 3. ЕКОНОМІЧНА СКЛАДОВА ВЛАСНО РОЗРОБЛЕНОГО АВТОТУРУ УКРАЇНОЮ

3.1. Розрахунок кошторису витрат та собівартість розробленого автотуру «Вояж з українським відтинком»

Склавши авторський автотур «Вояж з українським відтинком» та дослідивши питання щодо формування витрат на організацію та здійснення автотуру, проаналізуємо кошторис витрат та собівартість автотуру де розглянемо основні статті витрат автотурів. Нами були взяті 2 варіанта розрахування, перший для 1 автомобіля та 4 осіб (таблиця 3.1), другий для 3 автомобілів та 12 осіб (таблиця 3.2).

Таблиця 3.1

Аналіз кошторису витрат та собівартості автотуру
«Вояж з українським відтинком» на 4-ох осіб

Стаття витрат	Характеристика витрат	Ціна	Вартість
			на 4 особи, грн
Витрати на автомобіль			
Проїзд	947 км		
Переїзд	Для розрахунку ми беремо середньостатистичний автомобіль Renault Logan, з технічними характеристиками витрат пального (бензину) 7 л на 100 км - середнє значення витрат пального в межах міста та на трасі.	46,82 грн/л (бензин А95)	3103,70
Страховка автомобіля PZU Україна	Враховуючи, що страховка робиться на рік ми розрахували витрати на 6 днів туру (942 грн/рік).	2,30 грн/день	15
Амортизація	Вартість авто 327 900 грн. Строк експлуатація 5 років	70 грн/день	420,50

	Ліквідаційна вартість 200 000грн. Прямолінійний метод нарахування амортизації.		
Витрати на додаткову дозаправ- лення автомобіля			+15% приблизно 500 грн.
Загальні витрати на авто			4039,2
Проживання			
Чигирин 1 ніч	Panatseya	700 грн/добу*	1400
Черкаси 2 ночі	Battle Mile Hostel	560 грн/добу*	2240
Канів 1 ніч	Knyazha Hora Hotel	1300 грн/добу*	2600
Умань 1 ніч	Uman Hotel	900 грн/добу*	1800
Загальні витрати на проживання			8040
Екскурсійне забезпечення			
	Музей Миру	5 грн/ос. – вхід 20 грн/ос. – екскурсія	100
	Національний історико- культурний заповідник Чигирин	40 грн/ос. – вхід до музею Б.Хмельницького	160
	Холодний Яр	10 грн/ос. - вхід 300 грн/група - екскурсія	340
	Музей «Кобзаря»	30 грн/ос. – вхід	120
	Парк Сосновий бір	безкоштовно	
	Черкаський зоопарк	80 грн/ос. – будні	320
	Свято-Михайлівський кафедральний собор	безкоштовно	
	Маєток Щербини	безкоштовно	

	Долина троянд	безкоштовно	
	Канівський музей народного декоративного мистецтва	130 грн/ос. – комплексний квиток	520
	Комплекс «Авто-річка»	Безкоштовно	
	Шевченківський національний заповідник	вхід – безкоштовно Тарасова світлиця – 20 грн/ос.	80
	Буцький каньйон	безкоштовно	
	Софіївський парк	100 грн/ос.	400
	Фентезі-парк Нова Софіївка	100 грн/ос.	400
	Музей Івана Тобілевича «Хутір Надія»	20 грн/ос. - вхід 100 грн/група - екскурсія	180
	Дендропарк Кропивницький	Вхід – безкоштовно	
Загальні витрати на екскурсійне забезпечення			2620
Витрати на харчування			
За 6 днів		300 грн/день	5800
Інші витрати			
Страховка життя туриста компанія PZU Україна		25 грн/ос. – на бднів	100
Всього прямих витрат	Собівартість		20599,2
Затрати туроператора			
Непрямі витрати	Сума непрямих витрат складає 5% від суми прямих витрат		1029,96

Податки на 01.01.2022 р. (1-а група ФОП)	1. Єдиний податок: 8% від прожиткового мінімуму - 2481 грн. (ставки єдиного податку для м.Кривий Ріг складають 8%) 2. ЄСВ для м. Кривий Ріг: 22% від мінімальної ЗП 6500 грн. 3. ПДФО Не сплач. 4. Військовий збір Не сплач. Загальна сума податку за місяць На місяць планується реалізовувати як мінімум 4 тури (1628,48 : 4=419,53 грн.)	198,48 1430 1628,48	407,12
Нормальний прибуток	Формуємо 7% від суми витрат споживача туру		1441,94
Повна вартість			23478,22
Вартість на одну людину			5869,55

*Номер в готелі розрахований на 2-х осіб.

В таблиці 3.1.1 представлено розрахунок собівартості автомобільного туру «Вояж з українським відтінком» на 3 автомобілі у складі 12 осіб у супроводі гіда.

Таблиця 3.2

Аналіз кошторису витрат та собівартості автотуру
«Вояж з українським відтінком» на 12 осіб у супроводі гіда

Стаття витрат	Характеристика витрат	Ціна	Вартість, грн. на 3 екіпажі (12 осіб)
Витрати на автомобіль			
Проїзд	947 км		
Переїзд	Для розрахунку ми беремо	46,82 грн/л (бензин А95)	9311,1

	середньостатистичний автомобіль Renault Logan, з технічними характеристиками витрат пального (бензину) 7 л на 100 км - середнє значення витрат пального в межах міста та на трасі.		
Страховка автомобіля PZU Україна	Враховуючи, що страховка робиться на рік ми розрахували витрати на 6 днів туру	942 грн/рік 2,30 грн/день	45
Амортизація	Вартість авто 327 900грн Строк експлуатація 5 років Ліквідаційна вартість 200 000грн Прямолінійний метод нарахування амортизації	70 грн/день	1261,5
Витрати на додаткову заправку автомобіля			+15% приблизно 1500
Загальні витрати на автомобіль			12117,6
Витрати на проживання			
Чигирин 1 ніч	Panatseya	700 грн/добу*	4200
Черкаси 2 ночі	Battle Mile Hostel	560 грн/добу*	6720
Канів 1 ніч	Knyazha Hora Hotel	1300 грн/добу*	7800
Умань 1 ніч	Uman Hotel	900 грн/добу*	5400
Загальні витрати на проживання			24120
Витрати на супровід гіда			
Проживання гіда	Panatseya 1 ніч Battle Mile Hostel 2 ночі Knyazha Hora Hotel 1 ніч Uman Hotel 1 ніч	700 1120 2600 1800	6220

Харчування на 6 днів			1700
Оплата супроводу гіда		500 грн/день	3000
Загальні витрати на супровід гіда			10 920
Витрати на екскурсійне забезпечення			
Музей Миру		5 грн/ос. – вхід 20 грн/ос. – екскурсія	300
Національний історико-культурний заповідник Чигирин		40 грн/ос. – вхід до музей Б.Хмельницького	480
Холодний Яр		10 грн/ос. - вхід 300 грн/група - екскурсія	420
Музей «Кобзаря»		30 грн/ос. – вхід	360
Парк Сосновий бір		безкоштовно	
Черкаський зоопарк		80 грн/ос. -будні	960
Свято-Михайлівський кафедральний собор		безкоштовно	
Маєток Щербини		безкоштовно	
Долина троянд		безкоштовно	
Канівський музей народного декоративного мистецтва		130 грн/ос. - комплексний квиток	1560
Комплекс «Авто-річка»		безкоштовно	
Шевченківський національний заповідник		вхід – безкоштовно Тарасова світлиця – 20 грн/ос.	240
Буцький каньйон		безкоштовно	
Софіївський парк		100 грн/ос.	1200
Фентезі-парк Нова Софіївка		100 грн/ос.	1200
Музей Івана Тобілевича «Хутір Надія»		20 грн/ос. - вхід 100 грн/група – екскурсія	340

Дендропарк Кропивницький		Вхід – безкоштовно	
Загальні витрати на екскурсійне забезпечення			7060
Витрати на харчування			
За 6 днів		300грн/день	17400
Інші витрати			
Страховка PZU Україна		25 грн/ос. – на бднів +страховка супроводжую- чого гіда	325
Всього прямих витрат	Собівартість		71942,6
Затрати туроператора			
Непрямі витрати	Сума непрямих витрат складає 5% від суми прямих витрат		3597,13
Податки на 01.01.2022 р. (1-а група ФОП)	1. Єдиний податок 8% від прожиткового мінімуму – 2481 грн. (ставки єдиного податку для м.Кривий Ріг складають 8%) 2. ЄСВ для м. Кривий Ріг: 22% від мінімальної ЗП 6500 грн. 3. ПДФО Не сплач. 4. Військовий збір Не сплач. Загальна сума податку за місяць На місяць планується реалізувати як мінімум 4 тури (1628,48/4=407,12)	198,48 1430 1628,48	407,12
Нормальний прибуток	Формуємо 7% від суми витрат споживача туру		5035,98
Повна вартість			80982,8
Вартість на одну людину			6748,6

*Номер в готелі розрахований на 2-х осіб.

Отже, при складанні кошторису собівартості автотуру ми врахували основні калькуляційні статті, такі як переїзд (витрати на авто, паливо, страховку та амортизацію), проживання, харчування, екскурсійне забезпечення, страховку туриста, непрямі витрати, а також податки та прибуток.

Розрахунок подорожі можна здійснювати за двома варіантами: орендним авто чи власною машиною.

Витрати пального розраховуються за кілометражем поїздки та витратами палива на 100 км.

Варіант проживання та екскурсійну програму турист вибирає та корегує за власними бажанням та фінансовими можливостями.

Також у випадку подорожування декількома екіпажами можлива організація супроводжуваного гіда. В такому разі до прямих витрат додаються витрати на його проживання, харчування, страховку, оплату послуг гіда та ЄСВ.

Таким чином ми розраховали вартість прямих витрат, податки, врахували відсоток непрямих витрат, а також прибуток. Повна вартість автотуру «Вояж з українським відтінком», на основі вищенаведених підрахунків наступна:

1) загальна вартість туру на чотирьох осіб складає - 23478,22 грн; вартість туру на одну особу - 5869,55 грн; при цьому нормальний прибуток з реалізації послуг складає - 1441,94 грн.

2) загальна вартість туру на дванадцять осіб та супроводжуючого гіда складає - 80982,8 грн.; вартість туру на одного туриста – 6748,6 грн.; нормальний прибуток з реалізації послуг складає – 5035,98 грн.

Проаналізувавши таблиці 3.1 та 3.2 можна зробити висновок відносно того, що кінцева ціна автотуру на 4-ьох туристів на одну людину менша від кінцевої ціни туру на 12 туристів на одну людину на 879,05 грн (13%).

Розрахуємо та проаналізуємо значення прибутковості для автотурів з 4-х та 12 туристів, які представимо в таблицях 3.3 та 3.4.

Розрахуємо маржинальний прибуток (МП) на одного туриста та прибуток за формулами (3.1) та (3.2):

$$\text{МП} = \text{Ц}_{\text{тур}} - \text{ЗВ} \quad (3.1)$$

де МП - маржинальний прибуток;

$\text{Ц}_{\text{тур}}$ - загальна ціна туру на одного туриста;

ЗВ - змінні витрати у розрахунку на одного туриста.

$$\text{Пр} = \text{МП} - \text{ПВ} \quad (3.2)$$

де Пр – прибуток;

МП - маржинальний прибуток;

ПВ – постійні витрати.

1. Для туристів автотуру у складі 4-ьох осіб:

Таблиця 3.3

Розрахунок прибутковості для автотуру на 4-ох осіб

К-сть туристів	Виручка	Постійні витрати	Змінні витрати	Загальні витрати	Маржинальний дохід	Прибуток
0	-	1628,48	-	1628,48	-1628,48	-1628,48
1	5869,55	1628,48	5040,9	6669,4	828,7	-799,8
2	11739,1	1628,48	10081,9	11710,4	1657,2	+28,7
3	17608,7	1628,48	15122,8	16751,3	2485,9	+857,4
4	23478,2	1628,48	20163,7	21792,2	3314,5	+1686,0

1. Для туристів автотуру у складі 12 осіб та супроводжуючого гіда:

Таблиця 3.4

Розрахунок прибутковості для автотуру на 12 осіб

К-сть туристів	Виручка	Постійні витрати	Змінні витрати	Загальні витрати	Маржинальний дохід	Прибуток
0	-	1628,48	-	1628,48	-1628,48	-1628,48
1	6748,6	1628,48	5886,3	7514,8	862,3	-766,2
2	13497,1	1628,48	11772,7	13401,2	1724,4	+96,0
3	20245,7	1628,48	17659,0	19287,5	2586,7	+958,2
4	26994,3	1628,48	23545,2	25173,7	3449,1	+1820,6
5	33742,9	1628,48	29431,5	31060,0	4311,4	+2682,9
6	40491,4	1628,48	35317,8	36946,3	5173,6	+3545,1

Продовження таблиці 3.4

К-сть туристів	Виручка	Постійні витрати	Змінні витрати	Загальні витрати	Маржинальний дохід	Прибуток
7	47240,0	1628,48	41204,1	42832,6	6035,9	+4407,4
8	53988,6	1628,48	47090,4	48718,9	6898,2	+5269,7
9	60737,1	1628,48	52976,7	54605,2	7760,4	+6131,9
10	67485,7	1628,48	58863,0	60491,5	8622,7	+6994,2
11	74234,3	1628,48	64749,3	66377,8	9485,0	+7856,5
12	80982,8	1628,48	70635,6	72264,1	10347,2	+8718,8

Отже, як видно з таблиць 3.3 та 3.4 маржинальний дохід в обох випадках є позитивним вже при наявності одного туриста в автомобілі. Проте, бізнес організатора туру не буде прибутковим до тих пір, доки він не увійде в зону прибутковості, тобто група в обох турах буде налічувати 2 чоловіки. При наявності в групі 1 чоловіка прибуток є від'ємним, що означає збиток.

Організатор туру буде отримувати більші прибутки, якщо в тургрупі буде 2 та більше чоловік.

Проведемо маржинальний аналіз, результати якого будуть представлені в таблиці 3.5, розрахувавши коефіцієнт маржинального доходу за формулою (3.3):

$$K_{\text{МД}} = \text{МД} / V_{\text{туру}} \quad (3.3)$$

де $K_{\text{МД}}$ - коефіцієнт маржинального доходу;

МД - маржинальний дохід;

$V_{\text{туру}}$ – вартість туру.

Таблиця 3.5

Маржинальний аналіз

Показники	Автотур для 4-ьох осіб	Автотур для 12 осіб
Виручка	5869,55	6748,6
Змінні витрати	5040,9	7514,8
Маржинальний дохід	828,7	862,3
Коефіцієнт маржинального прибутку	0,14	0,13
Маржинальна рентабельність	14%	13%

Отже, незважаючи на те, що маржинальний дохід для автотуру на 12 осіб вище, маржинальна рентабельність краща у автотуру на 4 особи. Вказані показники визначають автотур на 4-ьох осіб більш прибутковим та рентабельним для організатора туру, тому є доцільним для впровадження.

3.2. Аналіз шляхів зниження витрат собівартості автотуру «Вояж з українським відтинком»

Стратегічною метою розвитку автотуризму в Україні є забезпечення конкурентоспроможності на ринку туристичних послуг на основі ефективного розвитку туристичного продукту, раціоналізації використання фінансових і матеріальних ресурсів, скорочення невиправданих витрат. Визначені цілі обумовлюють необхідність пошуку оптимальних методів оптимізації складових собівартості автотурів. Для підвищення цінової конкурентоспроможності туристичного продукту потрібно мінімізувати собівартість завдяки зниженню витрат на купівлю послуг - складових турпродукту, витрат усіх видів ресурсів.

Для створення сприятливих умов реалізації програм підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства необхідно вміти управляти операційними витратами та використовувати основні резерви їх оптимізації. На практиці кожне підприємство самостійно вирішує завдання організації управління витратами та визначення собівартості туристичного продукту.

Найбільша частина поточних витрат суб'єктів туристичної діяльності припадає на собівартість послуг.

Собівартість туристичних послуг – це вартісне вираження витрат підприємства на виробництво та реалізацію послуг, пов'язаних із використанням у процесі обслуговування природних, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, виплату встановлених державою податкових відрахувань тощо [32].

Оскільки туристичний продукт здебільшого складається з послуг сторонніх організацій, умови визнання та обсяг витрат, порядок їх включення у собівартість туристичного продукту визначаються формою та умовами договорів. Собівартість залежить також від чисельності туристів у групі. Як правило, вартість індивідуального туру є вищою від вартості групового туру в розрахунку на одного туриста. Чим більша чисельність туристичної групи, тим нижча вартість туру в розрахунку на одного туриста.

До основних методів зменшення собівартості туру можна віднести:

1. *Доходи від реалізації послуг.* Чим більший обсяг реалізації автотурів, тим менше непрямих витрат припадає на один тур. Оскільки до непрямих витрат відносять податки, амортизацію, витрати на зв'язок та інтернет, оренду приміщення, закупівлю необхідного обладнання, витрати на канцелярію, то ці витрати зазвичай мають стабільний характер, тобто майже не змінюються. З цього випливає факт того, що при меншій реалізації турів, припадає більше навантаження непрямих витрат на один тур. Тому варто збільшувати кількість продажів турів за рахунок реклами, розкручення місцевих дестинацій, підвищення якості та комфортності турів, за рахунок індивідуальності подорожі майже за ціною групового туру. Отже, чим більша кількість реалізованих турів, тим менший відсоток непрямих витрат у них.

2. Оптимізація окремих складових автотура [4]. Зменшення витрат на окремі складові автотура можна здійснити за рахунок оптимізації переїзду або послуг екскурсійного обслуговування. Наприклад, оптимізувати складову переїзду можна за рахунок вибору більш економного авто. Враховуючи те, що на даний момент бензин, в порівнянні з іншими видами пального, є найдорожчим, набагато ефективнішим буде використання газу. Окрім того, якщо у клієнта є в наявності власне авто, відпадає потреба у витратах на оренду автомобіля, що також скоротить прямі витрати автотуру на декілька тисяч.

Також для скорочення прямих витрат можна використовувати домовленості про знижки між туроператором та структурами, що

безпосередньо надають послуги туристам (індустрія гостинності, екскурсійне обслуговування, оренда авто).

При умові того, що ви як туроператор, регулярно будете привозити туристів, тобто постачати клієнтів в готелі, заклади харчування, відвідувати екскурсійні об'єкти, можна домовитись про надання окремих знижок для вашого турпідприємства і відповідно туристів. Крім того, можливо знизити витрати на послуги готелів через пряму роботу з готельними підприємствами, оскільки онлайн-площадки по типу Booking [7] беруть певний відсоток за бронювання номерів. Тому безпосередня співпраця з підприємствами індустрії розміщення дає змогу знизити вартість послуг за рахунок вилучення з вартості відсотка оплати площадок для онлайн бронювання та отримання знижок за постійних клієнтів.

Таким самим способом можна домовлятися з місцевими гідами та екскурсоводами. На певній дестинації ми працюємо з одним-двома екскурсоводами, розширюємо їх клієнтську базу, тим самим рекламуючи їх послуги, натомість отримуємо певні знижки на обслуговування наших автотуристів.

Крім того, власне авто дає змогу проводити не пішохідні екскурсії по місту, а екскурсії з використанням власного транспорту, що дає змогу або зменшити час відведений на екскурсії, або включити в програму екскурсій більше об'єктів для відвідування.

3. Зниження непрямих витрат. На даний момент, особливо враховуючи ситуацію з COVID-19 та воєнним станом в Україні, вся діяльність поступово переходить в онлайн. І індустрія туризму не є виключенням. Це дає можливість не орендувати офіс, працювати з власної квартири або будь-якої точки світу, що зменшує витрати за рахунок відсутності витрат на оплату оренди, зменшення витрат на комунальні послуги, оплати сигналізації для офісу, його ремонту та обслуговування. Консультування туристів можна здійснювати навіть виключно в телефонному режимі або через листування у соціальних мережах.

Діагностика факторів впливу на обсяг і рівень операційних витрат туристичних підприємств дає змогу визначити резерви зниження витрат, що є складовим елементом системи управління витратами. Оптимізуючи розмір прямих витрат шляхом прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо споживання ресурсів, підприємство буде мати конкурентні переваги, обумовлені нижчою вартістю туристичних послуг.

Зниження витрат, що відносяться на собівартість туристичних послуг, не повинно негативно впливати на якість послуг. Тому питання скорочення витрат слід розглядати в сукупності з іншими важливими показниками ефективності автотурів. Від уміння оптимізувати співвідношення витрат і результатів залежить міра досягнення туристичним оператором мети діяльності та конкурентної позиції на ринку.

Консультант з економіки _____Коровіна О.В.

ВИСНОВКИ

Здійснивши комплексний аналіз особливостей розвитку автотуризму у Світі й Україні та дослідивши специфіку розробки та організації автомобільних турів, автор дійшов наступних теоретичних та практичних висновків:

1. Історія розвитку суспільства неподільно пов'язана з історією розвитку транспорту, з появою перших доріг і потребою в переміщенні на дальні відстані сухопутними територіями. Впродовж століть автомобіль удосконалювався, покращувався його зовнішній вигляд та внутрішні характеристики, був створений новий двигун внутрішнього згорання, що характеризувався високою економічністю та швидкістю. Завдяки таким технічним показникам та можливостям, на початку ХХ століття розвиток автотранспорту набуває значних масштабів, а подорожі на автомобілях - найбільшої популярності. Автомобіль використовується не тільки як транспортний засіб, а як автомобіль для перевезення туристів, автомобіль для самостійних мандрівок, а самі подорожі отримують назву «автотуризм».

2. У сучасній науковій літературі існують різні наукові підходи щодо визначення поняття автотуризм. Узагальнивши їх можемо сказати, що «автотуризм – це подорож туристів до країн або місцевостей, поза місцем їх постійного проживання, в яких основним засобом пересування є автотранспорт».

Автотуризм класифікують за: видом та категорією автомобіля, кількістю автомобілів, формою власності автомобіля, учасниками-туристами, метою, географією і регіоном подорожі, видом маршруту, характером організації та за тривалістю перебування туристів у подорожі.

За видами подорожей автотуризм поділяють на: караванінг, джиппінг, сафарі, автомобільну експедицію, зимову авто-подорож.

3. Географія поширення автотуризму досить значна. Такі країни як Німеччина, Іспанія, Швеція, Фінляндія, Данія, Італія, Ісландія, Швейцарія,

Австрія, Франція, Австралія, Канада та США визнані найкращими для автоподорожей.

Україна теж має великий потенціал для розвитку автомобільного туризму, який в останні роки серед українців став дуже популярним. Унікальне поєднання природних, рекреаційних ресурсів, різноманітного ландшафту і великої кількості культурно-пізнавальних туристичних об'єктів, можуть задовольнити найвибагливішого туриста. Серед найпопулярніших автотуристичних маршрутів, варто відзначити наступні: Херсон - Олешківські піски - Асканія-Нова; маршрут подорожі на автомобілі «Старими замками Закарпаття»; «Історичні таємниці Вінниччини», туристичний маршрут «Львів - Урич - Розгірче - Бубнище, Кам'янець-Подільський - Кривче - Хотин»; автомобільна подорож маршрутом «Луцьк – Дубно – Клевань»; «Замки Львова».

4. Проаналізувавши всі переваги та недоліки автотуризму, до основних переваг автомобільного туризму можна віднести: свободу дій, самостійність, комфорт і зручність подорожі, мобільність, економічність, широкий вибір закладів розміщення та харчування, подорож з домашніми тваринами тощо. Звісно є і свої недоліки, серед них можна виділити: несправності та поломку автомобіля, вірогідність потрапити у ДТП, високу вартість паливно-мастильних матеріалів, втому та постійну увагу водія, самостійне оформлення документів тощо.

Проте більшість вищеперерахованих мінусів можна мінімізувати та полегшити поїздку, вибравши правильно розроблений маршрут, наявність стоянок та місць для відпочинку.

5. Проаналізувавши особливості автотуризму, нами розроблено авторський 6-денний автотур «Вояж з українським відтинком» складений по Україні, територією Дніпропетровської, Кіровоградської та Черкаської областей, що передбачає індивідуальну автоподорож власним автомобілем зі зручною місткістю на один екіпаж 4 осіб та групову – на 2 - 6 автомобілей від 8 до 24 осіб із супроводженням гіда.

6. Організація пакетного туру автомобільної подорожі включає весь набір послуг, за винятком транспортних. В цьому випадку туристична фірма надає допомогу в організації маршруту автотуру, яка складається з наступних етапів: детальна розробка маршруту за вподобанням туристів, інформаційне забезпечення картами та путівниками, розробка графіка руху, бронювання і розміщення в готелях, мотелях, кемпінгах, складання екскурсійної програми, оформлення маршрутної документації, складання кошторису, рекомендації з оперативного планування маршруту подорожі, дистанційне супроводження та контроль проходження маршруту, за потреби – супровід гіда.

7. Нами були розраховані собівартість туру, вартість прямих та непрямих витрат, податки, прибуток, маржинальний дохід. Повна вартість автотуру «Вояж з українським відтинком», на основі вищенаведених підрахунків наступна:

1) загальна вартість туру на 4 осіб складає – 23 478,22 грн; при цьому, вартість туру на 1 особу – 5 869,55 грн;

2) загальна вартість туру на 12 осіб та супроводжуючого гіда складає – 80 982,8 грн; вартість туру на 1 туриста у складі 12 осіб – 6 748,6 грн.

При цьому, нормальний прибуток з реалізації послуг для індивідуальних туристів і організованого групового автотуру складатимуть 1 441,94 грн і 5 035,98 грн відповідно.

Незважаючи на те, що маржинальний дохід для автотуру на 12 осіб вище, маржинальна рентабельність краща у автотуру на 4 особи і складає 14%. Вказані показники визначають автотур на 4-ьох осіб більш прибутковим та рентабельним для організатора туру, тому є доцільним для впровадження.

8. Також нами були розглянуті методи зниження собівартості автотурів та оптимізації затрат, серед них: збільшення доходів від реалізації турів, оптимізація окремих статей витрат, використання більш економного палива, праця без посередників та отримання знижок від постійних партнерів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 кращих маршрутів для подорожі Україною. URL : <https://kherson.com/ua/blog/turisticheskie-marshruti-ukraini/>.
2. 1885–1886. The first automobile. URL : <https://group.mercedes-benz.com/company/tradition/company-history/1885-1886.html>.
3. 22 Best Countries for Road Trips: Top Places in the World to Drive Through. URL : <https://www.autoaccessoriesgarage.com/best-countries-for-road-trips>.
4. Baggio R., Scott N., Cooper C. Improving tourism destination governance: a complexity science approach. *Tourism Review*. 2010. Vol. 65, No 4. P. 51–60.
5. Bellis M. The History of Steam-Powered Cars. URL : <https://www.thoughtco.com/history-of-steam-powered-cars-4066248>.
6. Bertha Benz Memorial Route Hinfahrt. URL : <https://www.alltrails.com/explore/map/bertha-benz-memorial-route-hinfahrt?referrer=gpsies>.
7. Booking. URL : <https://www.booking.com/index.uk.html>
8. Crossing the Country. URL : <https://americanhistory.si.edu/america-on-the-move/crossing-country>.
9. Cudny W. *Car Tourism*. Lodz : Springer, 2018. 141 с.
10. DKV MAPS. URL : <http://www.swan.md/11/>.
11. Google Earth. URL : <http://earth.google.com/>.
12. Google карти. URL : <https://www.google.com.ua/maps>.
13. Hotels24. URL : <https://hotels24.ua/>.
14. Leveillé-Nizerolle C. *Le Tourisme dans l'économie contemporaine*. Paris : Sirey, 1938. 157 с.
15. MacCannel D. *The tourist: a new theory of the leisure class*. – New-York : Schocken Books Inc, 1976. 214 с.
16. MapQuest. URL : <https://www.mapquest.com/>.

17. Motel Inn. URL : [https://en.wikipedia.org/wiki/Motel_Inn#:~:text=The%20Motel%20Inn%20\(originally%20known,Farm%20Inn%20hotel%20next%20door.](https://en.wikipedia.org/wiki/Motel_Inn#:~:text=The%20Motel%20Inn%20(originally%20known,Farm%20Inn%20hotel%20next%20door.)
18. Outdooractive. URL : [https://www.outdooractive.com/ru/routeplanner/.](https://www.outdooractive.com/ru/routeplanner/)
19. Prideaux B., Carson D. Drive Tourism Trends and Emerging Markets. New-York : Routledge, 2011. 400 с.
20. Sygic GPS-навігація. URL : <https://www.sygic.com/gps-navigation>.
21. Trimbach A. Le tourism international : Son important dans l'économie mondiale, les grands courants touristiques, leurs facteurs. Paris : Lavergne, 1938. 188 с.
22. U.S. Route 101. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/U.S._Route_101.
23. Абрамов В. В., Тонкошкур М. В Історія туризму : підручник. Харків : ХНАМГ, 2010. 294 с.
24. Автомобільний туризм. URL : [https://ozi.pp.ua/avtomobilnij-turizm_14073/.](https://ozi.pp.ua/avtomobilnij-turizm_14073/)
25. Автомобільна подорож. Особливості організації. URL : <http://www.ukrtourism.com>
26. Автомобільні маршрути для подорожі Україною. URL : <https://bls.ua/blog/avtomobilnye-marsruty-dla-putesestvia-po-ukraine>.
27. Будянська Н. Особистий досвід: як почати подорожувати на автомобілі. URL : <https://tripmydream.ua/media/layfhak/osobistij-dosvid-jak-pochati-podorozhyvati-na-avtomobili>.
28. Вікіпедія: Автомобільний туризм. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/Автомобільний_туризм
29. В подорож на автомобілі. URL : <https://svitom.info/turistichni-poradi/v-podorozh-na-avtomobili.html>.
30. Відпочинок на колесах : плюси та мінуси автомобільного туризму. URL : <https://www.championat.com/lifestyle/article-4365253-avtoturizm-plyusy-i-minusy-stoit-li-ehat-otdyhat-na-mashine.html>.

31. Волошановський А. Автомобільна подорож. Особливості організації. URL : http://www.ukrtourism.com/about_tourism/24_47_1.html.
32. Гаврилюк С. П. Особливості формування операційних витрат туристичних підприємств в Україні. Вчені записки університету "КРОК". Серія "Економіка". 2014. № 35. С. 114-123.
33. ГАЗ-М20 Перемоги. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/GAZ-M20_Pobeda.
34. Гетьман В. І. Автотуризм чи автомобільний туризм: теорія і реальність. Київ : 2002. 185 с.
35. Європа на автомобілі : найкращі напрямки для подорожей. URL : <https://destinations-europe.com/en/europe-by-car-the-best-road-trip-destinations/>.
36. Кляп М. П., Шандор Ф. Ф. Сучасні різновиди туризму: навч. посіб. Київ : Знання, 2011. 334 с.
37. Куди поїхати взимку на авто по Україні. URL : <https://ukr-prokat.com/blog/kudy-poyihaty-vzymku-na-avto-po-ukrayini.html>.
38. Мальська М. П., Худо В. В. Туристичний бізнес : теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 424 с.
39. Меморіальний маршрут Берти Бенц. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Bertha_Benz_Memorial_Route.
40. Москвич-412. URL : <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B2%D0%B8%D1%87-412>.
41. Найкращі подорожі в світі. URL : <https://www.findingtheuniverse.com/best-road-trips-world/>.
42. Найцікавіші маршрути у світі для подорожі автомобілем. URL : <https://www.uvidpustku.com/najtsikavishi-marshruty-podorozh-na-avtomobili/>.
43. Організація автотранспортних подорожей на внутрішніх та міжнародних маршрутах. URL : https://revolution.allbest.ru/sport/00397389_0.html.

44. Оренда авто для поїздки по Європі. URL : <https://bls.ua/ua/blog/orenda-avto-dla-poizdki-po-evropi>.
45. Подорож на власному авто - плюси і мінуси. URL : <https://www.rbc.ua/ukr/news/-puteshestvie-sobstvennom-avto-plyusy-minusy-1566911852.html>.
46. Подорожі автомобільним транспортом. URL : <https://studfile.net/preview/9986176/>.
47. Про туризм : Закон України від 16.10.2020 р. № 124-IX. Відомості Верховної Ради України. 1995, №31, ст. 24.
48. Путівник для подорожей Україною. Маршрути подорожей Україною. URL : <https://nevdoma.com.ua/zamky-lvova-marshrut-dvodennoyi-avtopodorozhi>.
49. Розвиток автомобільного туризму в Україні. URL : https://ua-referat.com/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%BA_%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%83.
50. Смирнов І. Г. Логістика туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2009. 444 с.
51. Смолій В. А., Федорченко В. К., Цибух В. І. Енциклопедичний словник-довідник з туризму. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2006. 372 с.
52. Томіло К. Як правильно спланувати подорож на автомобілі. URL : <https://provce.ck.ua/yak-pravyl-no-splanuvaty-podorozh-na-avtomobili/>.
53. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму : навч. посіб. Київ : Альтерпрес, 2005. 320 с.
54. Фастовець О. О. Організація транспортних подорожей і перевезень: навч. посіб. Київ : Музична Україна. 2003. 190 с.
55. Федорченко В. К., Костюков О. М. Історія екскурсійної діяльності в Україні : навч. посіб. Київ : Кондор, 2004. 166 с.

56. Що таке автотуризм, його переваги та недоліки. URL :
<https://tourlib.net/statti17/avtoturizm.htm>.

57. Які документи потрібні для виїзду за кордон на автомобілі. URL :
<https://rinokstrahovka.ua/blogs/%D0%AF%D0%BA%D1%96-%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B1%D0%BD%D1%96-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D0%B2%D0%B8%D1%97%D0%B7%D0%B4%D1%83-%D0%B7%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B4%D0%BE%D0%BD-%D0%BD%D0%B0-%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%96>.

ДОДАТКИ

Додаток А

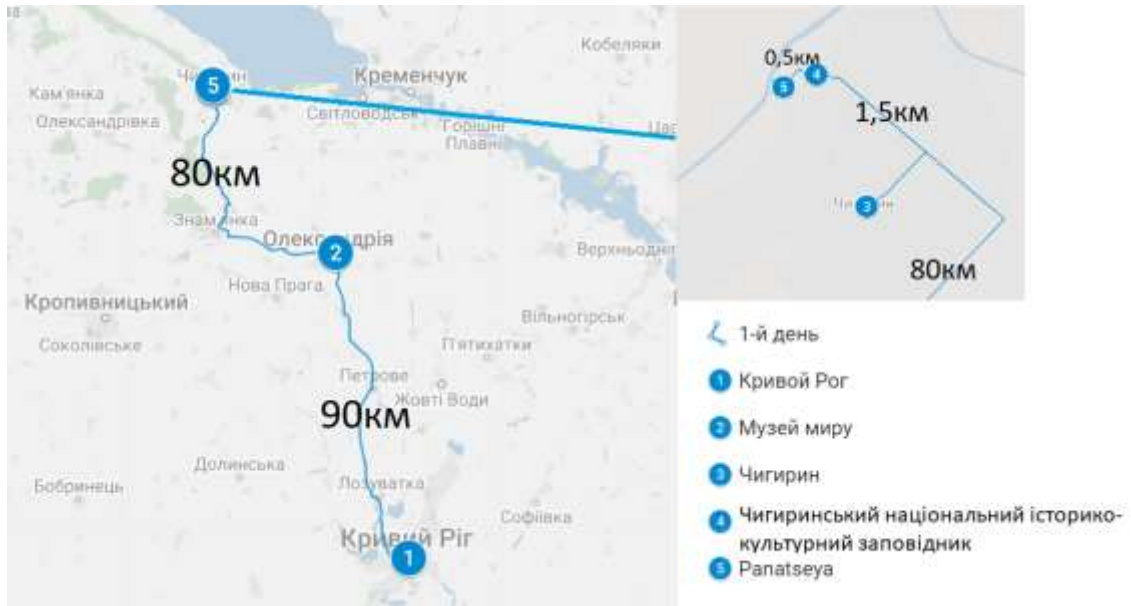

Рис. А.1. Картосхема маршруту 1-ого дня автотуру

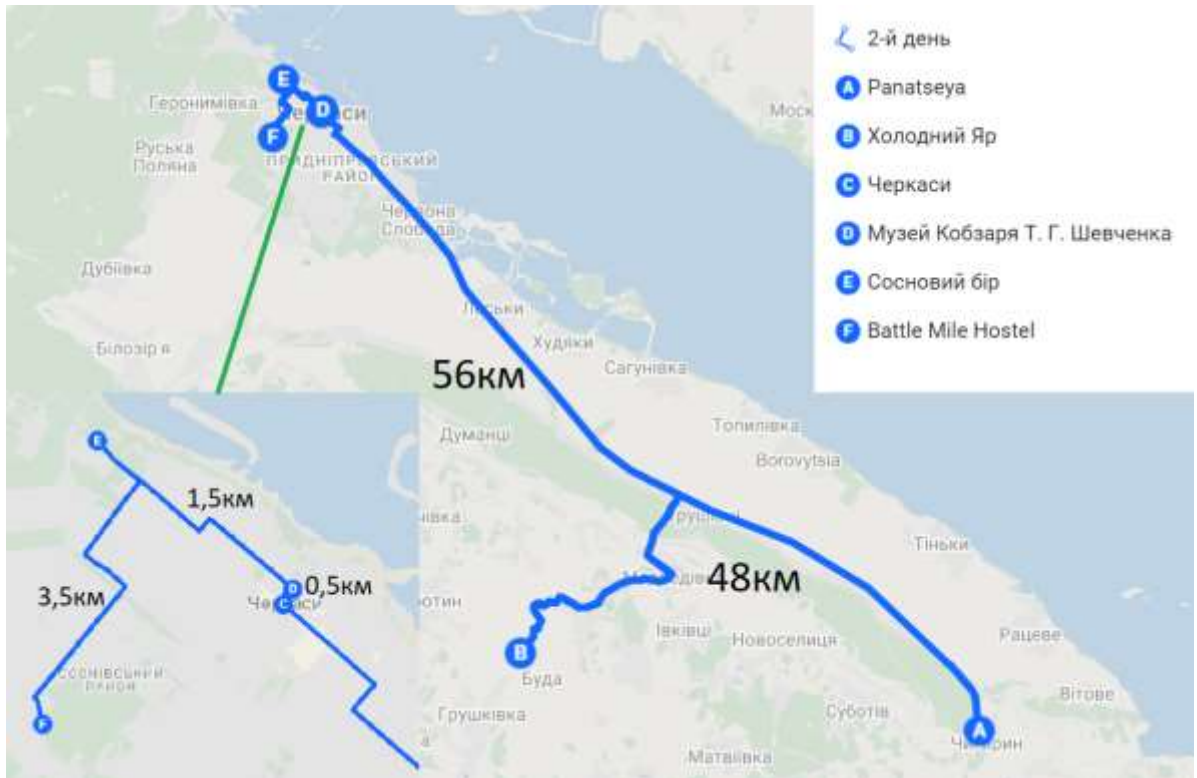

Рис. А.2. Картосхема маршруту 2-ого дня автотуру

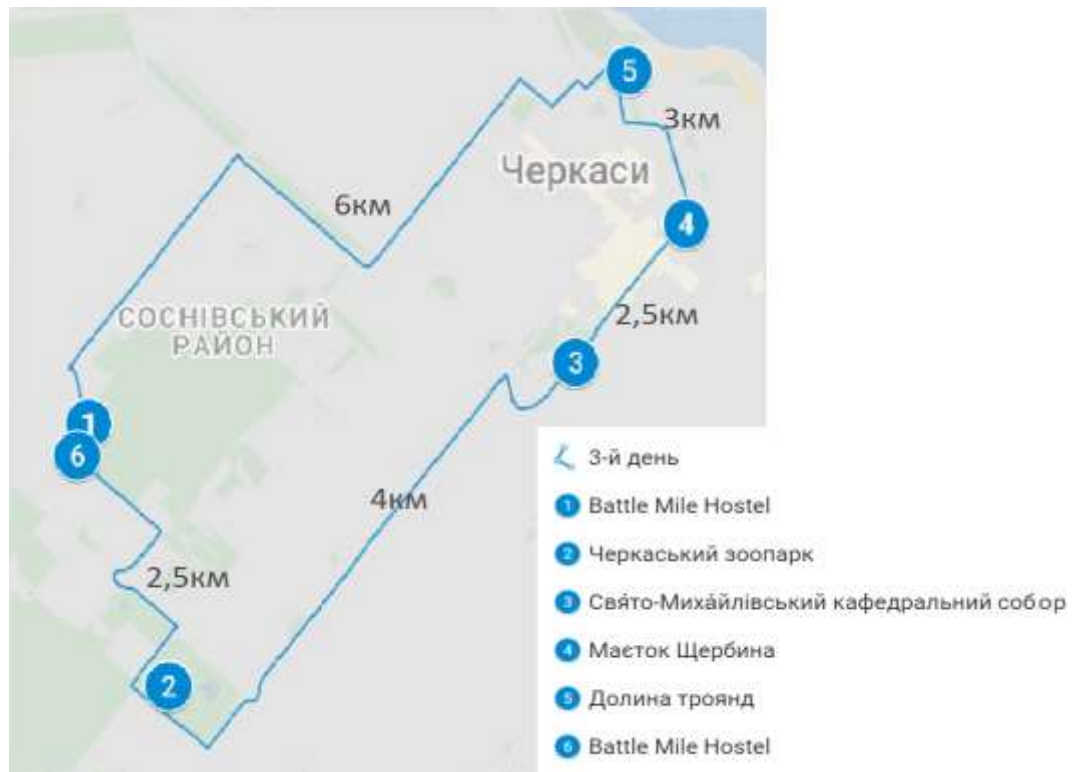

Рис. А.3. Картосхема маршруту 3-ого дня автотуру

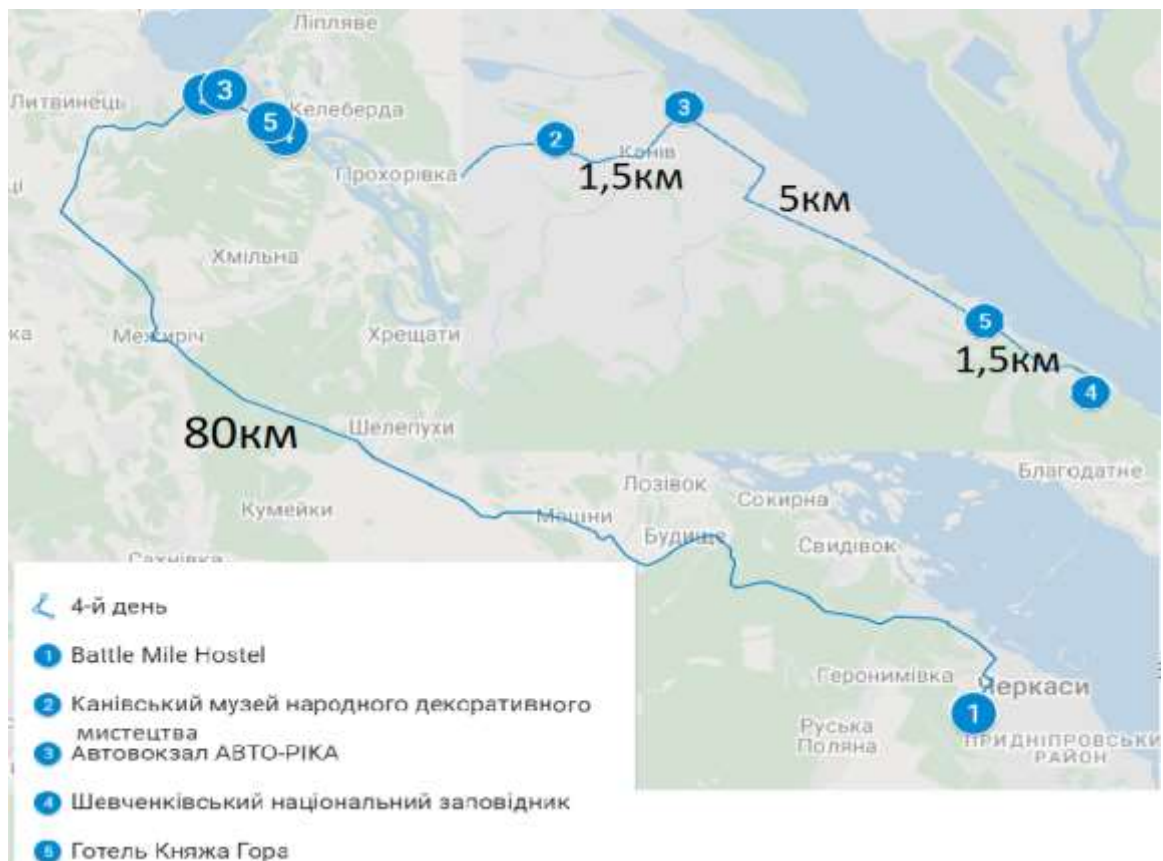

Рис. А.4. Картосхема маршруту 4-ого дня автотуру

Продовження додатку А

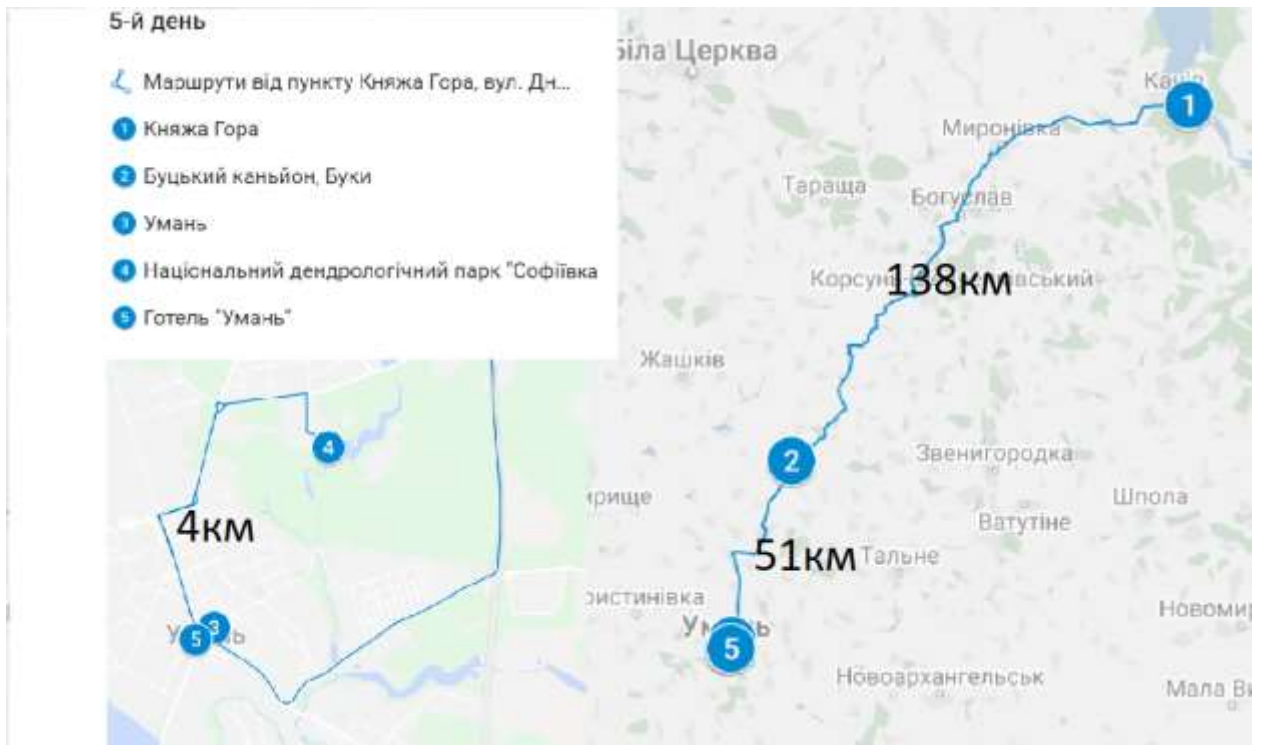

Рис. А.5. Картохема маршруту 5-ого дня автотуру

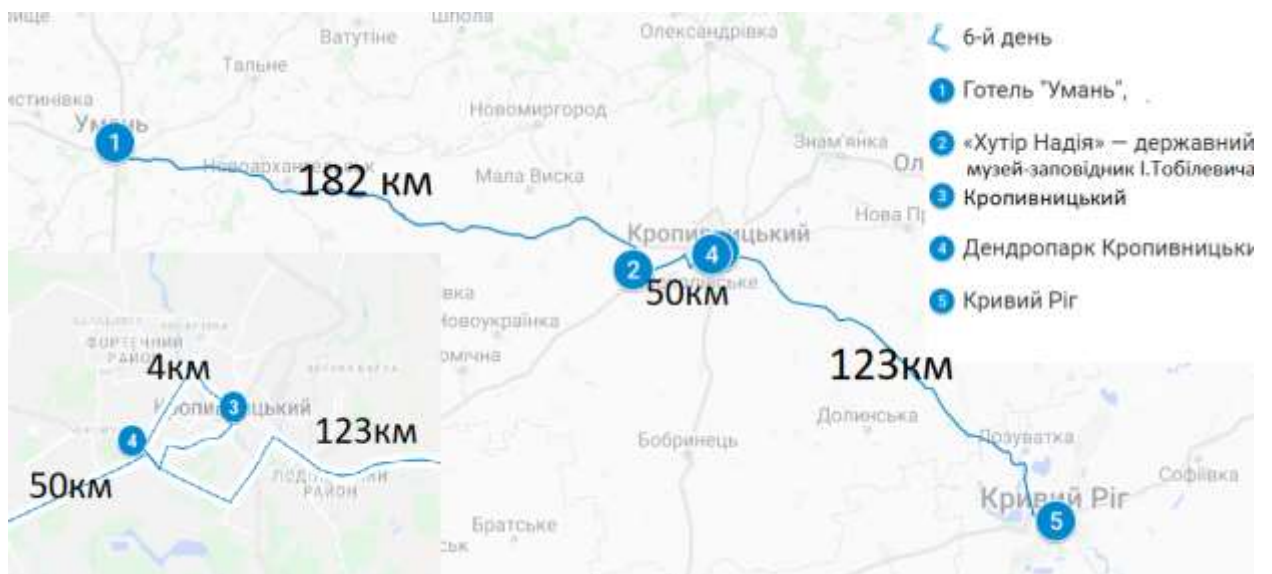

Рис. А.6. Картохема маршруту 6-ого дня автотуру.

Рис. Б.1. Олександрійський музей миру

Рис.Б.2. Національний історико-культурний заповідник Чигирин

Рис. Б.3. Холодний Яр

Рис. Б.4. Музей «Кобзаря» Т. Г. Шевченко

Рис. Б.5. Черкаський зоопарк

Рис. Б.6. Свято-Михайлівський кафедральний собор

Продовження додатку Б

Рис. Б.7. Долина троянд.

Рис. Б.8. Парк «Сосновий бор»

Рис. Б.9. Канівський музей народного декоративного мистецтва

Рис.Б.10. Успенський собор

Рис.Б.11. Шевченківський національний заповідник

Рис.Б.12. Буцький Каньйон

Рис.Б.13. Національний дендрологічний парк Софіївка

Рис. Б.14. Фентезі-парк Нова Софіївка

Рис. Б.15. «Хутір Надія» - державний музей-заповідник Івана (Тобілевича).

Рис. Б.16. Дендропарк Кропивницький

Рис. Б.17. Маєток Щербини

Рис.Б.18. Автовокзал АВТО-РІКА

Рис. В.1. Готель «Panatseya»

Рис.В.2. Хостел «Battle Mile Hostel»

Рис. В.3. Готель «Князха Нора».

Рис. В.4. Готель «Умань»

Додаток Г

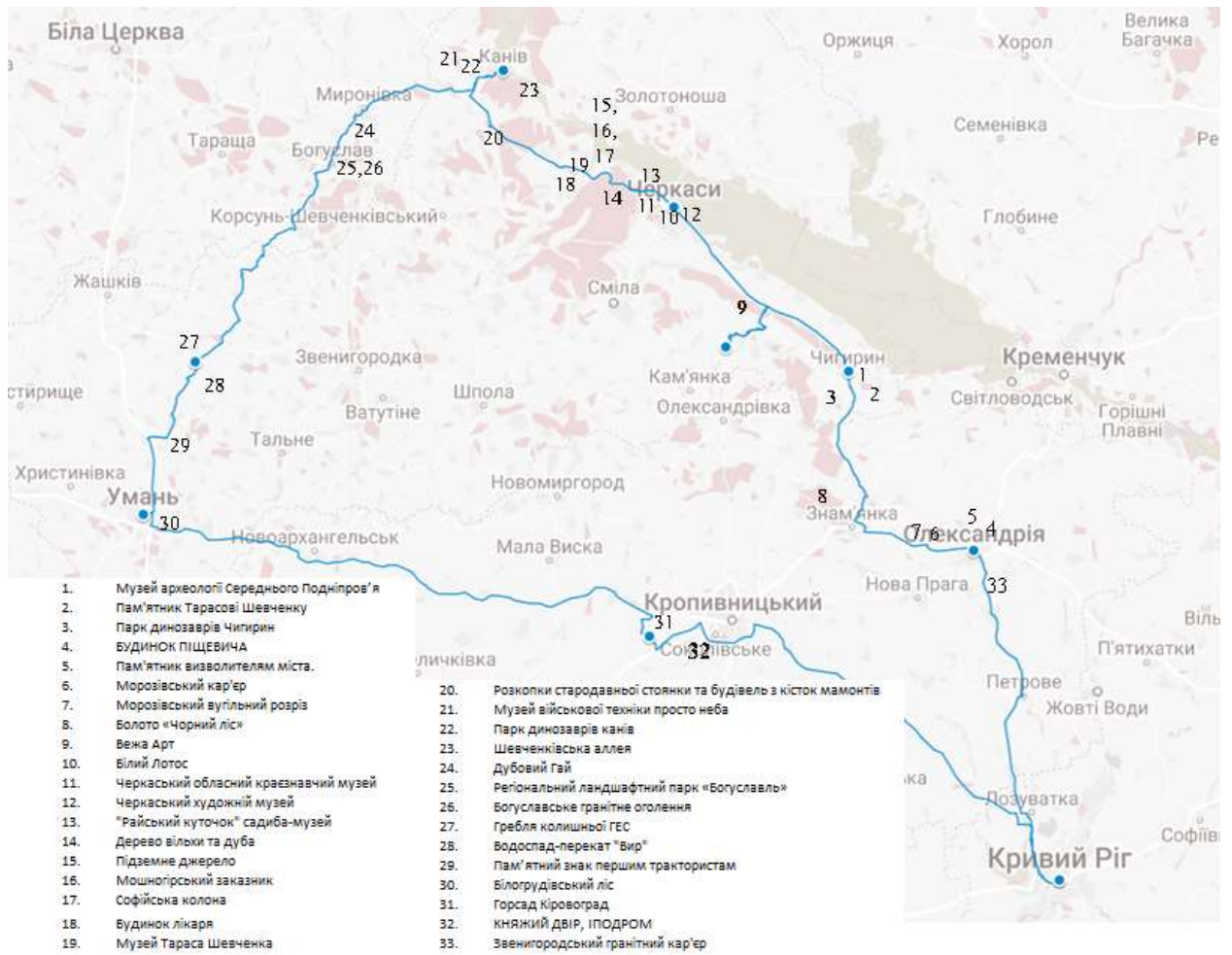

Рис. Г.1. Картосхема додаткових туристичних об'єктів по маршруту автотуру «Вояж з українським відтінком»